

Utbildningsutskottets betänkande 2022/23:UbU6

Grundläggande om utbildning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som rör grundläggande frågor om utbildning med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder. Motionsyrkandena handlar bl.a. om skolans värdegrund, trygg skola, särskilda ämnen och kunskapsområden, bedömning och nationella prov, läromedel och skolbibliotek, modersmål och minoritetsspråk samt fritidshem.

I betänkandet finns 31 reservationer (S, SD, V, C, MP) och två särskilda yttranden (SD) om vilket alternativ partiet avser att stödja i huvudomröstningen i kammaren (punkterna 9 och 15).

Behandlade förslag

Cirka 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Bakgrund.....	9
Utskottets överväganden.....	10
Skolans värdegrund.....	10
Utskottets ställningstagande.....	19
Trygg skola.....	21
Utskottets ställningstagande.....	24
Särskilda ämnen m.m.	26
Utskottets ställningstagande.....	34
Bedömning, nationella prov m.m.	35
Utskottets ställningstagande.....	40
Läromedel och skolbibliotek.....	41
Utskottets ställningstagande.....	44
Modersmål och minoritetsspråk.....	45
Utskottets ställningstagande.....	49
Fritidshem.....	50
Utskottets ställningstagande.....	52
Reservationer.....	53
1. Övergripande värdegrundsfrågor, punkt 1 (SD).....	53
2. Övergripande värdegrundsfrågor, punkt 1 (C).....	54
3. Övergripande värdegrundsfrågor, punkt 1 (MP).....	55
4. Hedersrelaterade frågor, punkt 3 (SD).....	56
5. Hedersrelaterade frågor, punkt 3 (C).....	57
6. Genusfrågor i skolan, punkt 5 (SD).....	57
7. Genusfrågor i skolan, punkt 5 (MP).....	58
8. Ansvar för tryggheten och studieron i skolan, punkt 6 (C).....	59
9. Ordningsregler i skolan, punkt 7 (S).....	60
10. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (S).....	61
11. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (SD).....	62
12. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (V).....	63
13. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (C).....	65
14. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (MP).....	66
15. Betyg, bedömning och kunskapskrav, punkt 10 (SD).....	68
16. Betyg, bedömning och kunskapskrav, punkt 10 (C).....	70
17. Nationella prov, punkt 11 (S).....	71
18. Läromedel, punkt 12 (S).....	71
19. Läromedel, punkt 12 (C).....	72
20. Läromedelsutredningens förslag, punkt 13 (S, MP).....	73
21. Läromedelsutredningens förslag, punkt 13 (V).....	73
22. Skolbibliotek, punkt 14 (S).....	74
23. Skolbibliotek, punkt 14 (V, MP).....	75
24. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (S).....	75
25. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (SD).....	76
26. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (V).....	77
27. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (C).....	78
28. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (MP).....	79

29. Fritidshem, punkt 16 (S).....	80
30. Fritidshem, punkt 16 (V)	81
31. Fritidshem, punkt 16 (C)	82
Särskilda yttranden	83
1. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (SD).....	83
2. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (SD).....	83
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	84
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	84

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Skolans värdegrund

1. Övergripande värdegrundsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 26,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 31 och 34,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 3, 11, 18 och 19,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 76 och

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

2. Politiska partier i skolan m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:378 av Anna Wallentheim (S) yrkandena 1–3,

2022/23:1191 av Teresa Carvalho m.fl. (S) och

2022/23:1991 av Johanna Rantsi (M).

3. Hedersrelaterade frågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 37,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6,

2022/23:1449 av Mattias Jonsson och Adnan Dibrani (båda S) och

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 82.

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (C)

4. Konfessionella inslag i skolan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1475 av Petter Löberg (S),

2022/23:1575 av Ingemar Kihlström (KD),

2022/23:2249 av Runar Filper (SD) och

2022/23:2271 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 4.

5. Genusfrågor i skolan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1,

2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 36, 37, 77 och 78.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (MP)

Trygg skola

6. Ansvar för tryggheten och studieron i skolan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:381 av Anna Wallentheim (S) yrkande 5,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 15 och 16,

2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 och

2022/23:2005 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1 och 3.

Reservation 8 (C)

7. Ordningsregler i skolan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkandena 2 och 4 samt

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 9 (S)

8. Avstängning och tillfällig placering av elever

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 5 och

2022/23:2005 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 2.

Särskilda ämnen m.m.

9. Särskilda ämnen och kunskapsområden

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 3–6, 8 och 9,

2022/23:571 av Annette Rydell (S),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 25,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 49,

2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2022/23:1007 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 82,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2,

2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M),
 2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 2,
 2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25,
 2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 9 och 10,
 2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1–4,
 2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S),
 2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S),
 2022/23:1856 av Sten Bergheden (M),
 2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M),
 2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 9–11,
 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 56,
 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25,
 2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3 och
 2022/23:2248 av Runar Filper (SD).

Reservation 10 (S)
Reservation 11 (SD)
Reservation 12 (V)
Reservation 13 (C)
Reservation 14 (MP)

Bedömning, nationella prov m.m.

10. Betyg, bedömning och kunskapskrav

Riksdagen avslår motionerna
 2022/23:167 av Mona Olin (SD) yrkandena 1 och 2,
 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 28,
 2022/23:911 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5,
 2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4, 7, 8 och 10,
 2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 och
 2022/23:2009 av Johanna Rantsi (M).

Reservation 15 (SD)
Reservation 16 (C)

11. Nationella prov

Riksdagen avslår motionerna
 2022/23:235 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
 2022/23:1818 av Sten Bergheden (M),
 2022/23:2078 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och
 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 24.

Reservation 17 (S)

Läromedel och skolbibliotek

12. Läromedel

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 3 och
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 26.

Reservation 18 (S)

Reservation 19 (C)

13. Läromedelsutredningens förslag

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15 och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 28.

Reservation 20 (S, MP)

Reservation 21 (V)

14. Skolbibliotek

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3,

2022/23:1466 av Amanda Lind m.fl. (MP) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 29.

Reservation 22 (S)

Reservation 23 (V, MP)

Undervisning i modersmål och minoritetsspråk

15. Modersmål och minoritetsspråk

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:283 av Kadir Kasirga (S),

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5,

2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 12,

2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 27.

Reservation 24 (S)

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (V)

Reservation 27 (C)

Reservation 28 (MP)

Fritidshem

16. Fritidshem

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20,

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 13 och 14,

2022/23:1434 av Louise Thunström och Paula Holmqvist (båda S) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 21–23.

Reservation 29 (S)

Reservation 30 (V)

Reservation 31 (C)

Stockholm den 13 april 2023

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Aylin Fazelian (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP) och Joanna Lewerentz (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 118 motionsyrkanden om grundläggande frågor om utbildning från allmänna motionstiden 2022/23. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan. Motionsyrkandena tar upp frågor om bl.a. skolans värdegrund, trygg skola och särskilda ämnen och kunskapsområden.

Bakgrund

Skolväsendet omfattar enligt skollagen (2010:800) skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, som inkluderar utbildning i svenska för invandrare (sfi), samt särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna eller av enskilda när det gäller förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem. I det här betänkandet behandlar utskottet främst grundläggande frågor om utbildningen i skolväsendet. Under våren 2023 behandlar utskottet även motionsyrkanden som rör utbildningen i skolväsendet i betänkandena 2022/23:UbU5 Övergripande skolfrågor och 2022/23:UbU7 Lärare och elever.

Den 2 juli 2023 byter grundsärskolan namn till anpassad grundskola och gymnasiesärskolan byter namn till anpassad gymnasieskola (prop. 2021/22:162, bet. 2021/22:UbU27, rskr. 2021/22:429). I detta betänkande används genomgående de namn på skolformerna som gäller fram tills de nya träder i kraft – grundsärskola och gymnasiesärskola.

Utskottets överväganden

Skolans värdegrund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skolans värdegrund, politiska partier i skolan och heders- och genusrelaterade frågor i skolan.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (C), 3 (MP), 4 (SD), 5 (C), 6 (SD) och 7 (MP).

Motionerna

Övergripande värdegrundsfrågor

I kommittémotion 2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3 anser motionärerna att regeringen i sitt arbete borde överväga att fastställa föräldrars ansvar för barnens uppfostran i skollagen. Det behövs enligt motionärerna tydligare uppdelning av ansvarsfördelningen mellan skolans ansvar för att ge eleverna de kunskaper som behövs för vidare studier eller arbetsmarknaden och föräldrarnas ansvar för sina barns uppfostran.

I yrkande 11 anser motionärerna att regeringen borde understryka vikten av den svenska kulturen och det svenska kulturarvet. Utan goda kunskaper om kulturarv, vilket även omfattar medborgaransvar och hur vi bör behandla varandra, är det enligt motionärerna svårt att bli en naturlig del av det svenska samhället.

I yrkande 18 framhåller motionärerna att regeringen bör beakta värdet av att skolan lär ut den djupa innebörden av demokrati och respekt för andras åsikter samt stimulerar till kritiskt och självständigt tänkande.

I yrkande 19 begärs att regeringen beaktar värdet av att skolan ska vara partipolitiskt neutral. Det ska enligt motionärerna föras in i gällande läroplan samt i skollagen att partipolitisk propaganda inte får förekomma under skoltid av skolpersonal.

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 76 framhåller motionärerna att attityder, normer och tankemönster formar samhället och medför fantastiska möjligheter men också ett stort ansvar i fråga om vilka uppfattningar, normer och tankemönster som förs vidare till barnen. Arbetet med värderingar ska därför påbörjas redan på förskolan och sedan fortsätta under hela skoltiden.

Även kommittémotion 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 31 behandlar frågan om att ett värderingsarbete ska påbörjas redan i förskolan och skolan.

I yrkande 34 anser motionärerna att en kultur som stödjer sexuell aggression, våld, sexistiskt språkbruk, sexuella trakasserier och objektifiering ökar acceptansen för sexualbrott och våld. Kunskapen om våld och tvång i ungas nära relationer behöver därför öka och en eventuell negativ utveckling motverkas.

I motion 2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) vill motionärerna hindra djurrättsextremister från att föreläsa i skolor.

I partimotion 2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 26 begärs att skolans demokratiuppdrag ska förtydligas. Motionärerna framhåller att det finns oklarheter i synen på hur skolans demokrati ska tolkas och omsättas i praktiken och att det på sikt kan innebära att alla barn och unga inte ges samma möjlighet att utbildas till medvetna och kompetenta samhällsmedborgare.

Politiska partier i skolan m.m.

I motion 2022/23:378 av Anna Wallentheim (S) yrkande 1 vill motionären se över möjligheten att förändra skrivningen i skollagen som ger rektorer rätt att neka partier och politiska ungdomsförbund att besöka skolor.

I yrkande 2 anser motionären att man bör överväga att förtydliga ungas rätt till föreningsfrihet i skollagen för att säkra en fortsatt stark demokrati samt ge Skolverket i uppdrag att ta fram allmänna råd som förtydligar att elever har rätt till politisk organisering.

I yrkande 3 önskar motionären att Skolverket tar fram allmänna råd som förtydligar att elever har rätt till politisk organisering.

I motion 2022/23:1191 av Teresa Carvalho m.fl. (S) föreslår motionären att man ska överväga att se över bestämmelserna om att bjuda in politiska partier till skolan.

I motion 2022/23:1991 av Johanna Rantsi (M) vill motionären stärka möjligheten för politiska ungdomsförbund att möta gymnasieungdomar.

Hedersrelaterade frågor

I motion 2022/23:1449 av Mattias Jonsson och Adnan Dibrani (båda S) anser motionärerna att man ska följa upp skolans arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt överväga förtydliganden av skolans ansvar.

I kommittémotion 2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6 begärs att regeringens arbete mot hedersrelaterat förtryck även ska omfatta ett förbud mot klädkontroll av förskolebarn. Enligt motionärerna förekommer det att vårdnadshavare ber förskolans personal kontrollera om deras barn använder värderingsstyrd slöja under sin vistelse på förskolan och att personal inte har kunnat neka sådan kontroll på grund av bristande lagstiftning.

I motion 2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2 önskar motionärerna att behovet av en uppdatering av läroplanerna med tydliga texter om hedersrelaterat våld och förtryck ska utredas.

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 82 föreslår motionärerna att grund- och gymnasieskolor ska upprätta handlingsplaner mot hedersförtryck. Enligt motionärerna utsätts unga tjejer och killar för hedersförtryck och det kan handla om att elever förbjuds att delta på vissa lektioner eller obligatoriska moment.

Även i kommittémotionerna 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 37 och 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 föreslår motionärerna att grund- och gymnasieskolor ska upprätta handlingsplaner mot hedersförtryck.

Konfessionella inslag i skolan

I motion 2022/23:1475 av Petter Löberg (S) önskar motionären att regelverket kring konfessionella inslag i skolan ska ses över.

I motion 2022/23:2249 av Runar Filper (SD) vill motionären att man inför morgonsamling i skolan.

I motion 2022/23:2271 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 4 framhåller motionärerna att regeringen bör verka för att tillåta och välkomna skolavslutningar i kyrkan.

I motion 2022/23:1575 av Ingemar Kihlström (KD) begärs ytterligare klargörande direktiv under riksdagsåret 2022/23 för att möjliggöra skolavslutningar och firanden av årets traditionella högtider med konfessionella inslag i kyrkolokaler.

Genusfrågor i skolan

I kommittémotion 2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3 framhåller motionärerna att regeringen bör beakta behovet av att behandla flickor och pojkar lika i skolväsendet för att uppnå en jämställd utbildning.

I motion 2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 vill motionärerna att man överväger en strykning i läroplanen av att skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster.

I partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 36 vill motionärerna ge alla barn tillgång till genuspedagogik så att alla barn ska få chansen att utveckla sin fulla potential, oavsett kön och könsidentitet.

I yrkande 37 anser motionärerna att pojkar och flickor ska mötas med samma höga förväntningar i skolan och erbjudas samma möjligheter att utvecklas och lyckas i sina studier. Motionärerna framhåller att flickor fostras att vara duktiga medan pojkarna halkar efter i skolan.

I yrkande 77 anser motionärerna att det är viktigt med genuspedagogik och normkritik i förskolan och skolan. Enligt motionärerna tar det tid att förändra grundläggande normer som har sitt ursprung i den maktordning som råder i samhället.

I yrkande 78 föreslås att det ska inrättas ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik, så att framgångsrika modeller kan spridas till

kommuner och andra huvudmän. Centrumet ska också fungera som ett resurscentrum där kompetens i normkritisk pedagogik samlas så att den blir lättillgänglig för kommuner och enskilda skolor.

Bakgrund och gällande rätt

Syftet med utbildningen inom skolväsendet

I 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) anges att syftet med utbildningen inom skolväsendet är att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Utformningen av utbildningen

1 kap. 5 § skollagen innehåller vissa grundläggande bestämmelser om hur utbildningen ska utformas för att de övergripande målen ska nås. I paragrafen sägs att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Enligt paragrafens andra stycke ska var och en som verkar inom utbildningen främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen ska enligt tredje stycket vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Hösten 2017 beslutade riksdagen om regeringens förslag om politisk information i skolan (prop. 2017/18:17, bet. 2017/18:UbU6, rskr. 2017/18:42). Bestämmelserna som beslutades syftar i första hand till att ge skolan tydliga handlingsregler om en skola väljer att, som ett led i sitt arbete med demokratiuppdraget, bjuda in politiska partier. Utgångspunkten för dessa bestämmelser är således att en sådan inbjudan sker som en del i utbildningen. Ändringarna innebär att det är rektorn som beslutar om politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen. Regleringen infördes i 1 kap. 5 a § skollagen. Enligt bestämmelsen beslutar rektorn om politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen. Om politiska partier bjuds in får antalet begränsas till samtliga de partier som är representerade i antingen riksdagen, den valda församlingen i en eller flera kommuner eller i Europaparlamentet. I paragrafen sägs vidare att rektorn även får bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval än som anges i första stycket, om urvalet sker på en annan objektiv grund. Om ett begränsat antal politiska partier har bjudits in till en skola enligt första eller andra stycket behöver inte andra politiska partier som har anmält intresse för att medverka i utbildningen ges en sådan möjlighet. Rektorn får dock besluta att eleverna som ett led i utbildningen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ta del av information också från dessa andra politiska partier.

Med anledning av bestämmelserna tog Skolverket 2018 fram ett stödmaterial om politisk information i skolan.

Enligt 1 kap. 6 § skollagen ska utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman vara icke-konfessionell.

I 1 kap. 7 § skollagen anges att undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell. Det innebär enligt bestämmelsen att fristående förskolor, fristående skolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning i de fall där huvudmannen för utbildningen har fått ett godkännande för en sådan inriktning enligt 2 kap. 5 § skollagen. Den konfessionella inriktningen får bara omfatta andra aktiviteter i utbildningen än undervisning (prop. 2021/22:1579).

I 1 kap. 3 § åttonde strecksatsen skollagen definieras att med konfessionell inriktning avses en inriktning på verksamhet som innebär att det där förekommer konfessionella inslag. Termen konfessionella inslag definieras i nionde strecksatsen. Sådana inslag definieras som ”bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag”.

1 kap. 7 a § skollagen innehåller en reglering av förutsättningarna för att fristående förskolor, fristående skolor och fristående fritidshem ska få ha en konfessionell inriktning. Av paragrafen framgår att fristående förskolor, fristående skolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning i de fall där huvudmannen för utbildningen har fått ett godkännande för en sådan inriktning. Den konfessionella inriktningen får dock bara omfatta andra aktiviteter i utbildningen än undervisning. I 1 kap. 7 b och 7 c §§ finns det ytterligare begränsningar.

I 1 kap. 7 b § skollagen sägs att i en utbildning med konfessionell inriktning får undantag från det som anges i 5 § tredje stycket om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag.

Deltagandet i konfessionella inslag ska alltid vara frivilligt. Huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn eller elever är införstådda med detta.

Ett konfessionellt inslag ska avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen. Om det i undantagsfall inte är möjligt att avgränsa ett konfessionellt inslag från en annan aktivitet i utbildningen utan att syftet med aktiviteten går förlorat, får det konfessionella inslaget ingå i aktiviteten. Om ett barn eller en elev inte vill delta i en aktivitet där ett konfessionellt inslag ingår ska barnet eller eleven erbjudas att ta del i en likvärdig aktivitet som inte innehåller sådana inslag.

Av 1 kap. 7 c § skollagen framgår att vid fristående förskolor med konfessionell inriktning får konfessionella inslag endast förekomma i begränsad omfattning och vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat barnens vårdnadshavare om.

Vid fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning får konfessionella inslag endast förekomma vid sådana tillfällen

som huvudmannen skriftligen har informerat om. Sådan information ska lämnas till barnets vårdnadshavare och i mellanstadiet och högstadiet även till eleven. I gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska informationen lämnas till eleven och elevens vårdnadshavare.

Av 1 kap. 7 d § skollagen framgår att information enligt 7 c § ska innehålla uppgifter om

1. vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma
2. vilken likvärdig aktivitet utan konfessionella inslag som erbjuds som ett alternativ till en aktivitet där sådana inslag ingår enligt 7 b § tredje stycket och
3. en påminnelse om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt enligt 7 b § andra stycket.

Lika tillgång till utbildning

Enligt 1 kap. 8 § skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i skollagen. I andra stycket hänvisas till gällande bestämmelser i diskrimineringslagen (2008:567) om att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet.

I 1 kap 1 § diskrimineringslagen sägs att lagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Enligt 2 kap. 5 § diskrimineringslagen får den som bedriver verksamhet som avses i skollagen eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda och uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget. Vidare anges i 3 kap. diskrimineringslagen bl.a. att en utbildningsanordnare inom ramen för sin verksamhet ska arbeta med aktiva åtgärder, dvs. ett förebyggande och främjande arbete för att inom verksamheten motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter. För en utbildningsanordnare ska arbetet med aktiva åtgärder bl.a. omfatta undervisningsformer och organisering av utbildningen samt studiemiljö. Enligt 3 kap. 18 § diskrimineringslagen ska utbildningsanordnaren ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier som ska följas upp och utvärderas.

Läroplaner

Enligt 1 kap. 11 § skollagen ska det för varje skolform och för fritidshemmet gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen ska

ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om läroplaner.

I läroplanen för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan (Lgr 22) sägs att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare. Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk och kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Vidare sägs att skolan aktivt och medvetet ska påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang. Skolans mål är att varje elev kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter, respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet, tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa andra människor, kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.

Ändringar i läroplanerna

Läroplanerna ändrades hösten 2022 i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan (Lgr 22). Ändringarna innebär bl.a. följande.

Kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer ska bl.a. stärka förmågan att göra medvetna och självständiga val, bidra till förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av samtycke, omfatta kunskaper om maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck och utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bl.a. i pornografi. Rektorn har fått ett tydligare ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.

Skolan ska enligt formuleringarna om jämställdhet bl.a. främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet, synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande samt val och utveckling, utveckla elevernas förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt deras förmåga att kritiskt granska hur könsmonster kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Rektorn ansvarar för att utbildningen och undervisningen

präglas av ett jämställdhetsperspektiv och organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Det har även skett ändringar i läroplanerna på gymnasial nivå. När det gäller jämställdhet finns det nya formuleringar sedan 2018 på grundskolenivå men de är nya på gymnasial nivå och i vuxenutbildningen. De handlar bl.a. om skolans ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.

Ändringarna i läroplanerna började gälla den 1 juli 2022.

Särskilt om konfessionell inriktning och konfessionella inslag

Bestämmelserna i 1 kap. skollagen om konfessionell inriktning och konfessionella inslag innebär bl.a. att det ställs krav på de huvudmän som vill bedriva verksamhet med konfessionell inriktning, bl.a. en informationsskyldighet för huvudmän till vårdnadshavare och elever om konfessionella inslag och att konfessionella inslag som huvudregel ska vara skilda från övriga aktiviteter inom utbildningen, i syfte att eleverna ska ha reella möjligheter att välja om de vill delta i sådana inslag eller inte. Definitionen av konfessionellt inslag tydliggör att elever kan utöva både sin positiva och sin negativa religionsfrihet, såväl i förskolor, skolor och fritidshem med offentlig huvudman som i fristående förskolor, skolor och fritidshem. Definitionen tydliggör också att förskolor, skolor och fritidshem med offentlig huvudman har möjlighet att genomföra avslutningar och uppmärksamma traditionella högtider i gudstjänstlokaler, så länge det inte förekommer konfessionella inslag.

I skollagen definieras konfessionella inslag som bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag. Formuleringen ”bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion” avser religionsutövande som ligger nära religionsfrihetens kärna enligt regeringsformen. Inslag som omfattas är t.ex. trosbekännelse, bön och predikan. Betydelsefullt kan också vara i vilket sammanhang en handling sker. Ett exempel på något som inte är ett konfessionellt inslag är att elever inom ramen för undervisningen i religionskunskap studerar böner eller trosbekännelser som tillhör olika religioner. Om eleverna däremot uttalar en bön eller en trosbekännelse som tillhör den egna religionen i samband med en religiös ceremoni som på uppdrag av huvudmannen leds av skolans personal eller företrädare för en trosuppfattning som bjudits in av huvudmannen, är det fråga om ett konfessionellt inslag. Även sjungande av religiösa sånger eller recitation av religiösa texter kan innebära bekännande eller förkunnande beroende på ordalydelsen och omständigheterna när detta utförs. Moment som ursprungligen har haft en konfessionell innebörd men som med tiden har blivit en tradition, t.ex. tändande av adventsljus, faller utanför definitionen, så länge som de inte innefattar eller kombineras med bekännande eller förkunnande delar. För att det ska vara fråga om ett konfessionellt inslag krävs, förutom att det ska vara fråga om bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss

religion, att inslaget ”initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag”. Huvudmannen kan alltså ge i uppdrag åt någon annan, t.ex. rektorn eller annan personal eller ett religiöst samfund, att genomföra de konfessionella inslagen som huvudmannen beslutat ska förekomma inom utbildningen. Om religiösa inslag initieras och genomförs av någon annan, exempelvis en rektor, en lärare eller annan personal i skolan, utan att inslaget är sanktionerat av huvudmannen faller ett sådant agerande inte inom definitionen och utgör alltså inte ett konfessionellt inslag. Ett sådant inslag är dock fortfarande inte tillåtet om det initieras av personalen eftersom ett sådant inslag inte skulle vara förenligt med t.ex. kravet i 5 § tredje stycket på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet eller med läroplanerna (prop. 2021/22:157, bet. 2021/22:UbU29, rskr. 2021/22:397).

Bestämmelserna innebär också att skolor, förskolor och fritidshem med offentlig huvudman ska kunna genomföra avslutningar och uppmärksamma traditionella högtider i gudstjänstlokaler, så länge det inte förekommer konfessionella inslag.

Särskilt om hedersrelaterat våld, diskriminering och förtryck

Skolverket fick i sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 regeringens uppdrag att mot bakgrund av de reviderade läroplanerna och det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer erbjuda skolpersonal kompetensinsatser som utifrån skolans förebyggande roll bidrar till att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Insatserna ska främja jämställdhet och motverka diskriminering, rasism, intolerans och hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 mars 2023 (U2020/06271 [delvis] U2021/01369 [delvis] U2021/02806 m.fl.).

Enligt regleringsbrev för 2021, 2022 och 2023 ska Skolverket vidare stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet, inklusive förskolan, med utgångspunkt i sin tidigare redovisning. Skolverket ska inom ramen för uppdraget genomföra kunskapshöjande insatser och ta fram stöd för olika personalgrupper inom skolan och förskolan, t.ex. rektorer, lärare och elevhälsan. Skolverket ska göra en uppföljning av de kunskapshöjande insatserna och stödet, bl.a. antalet deltagande inom olika personalkategorier från kommuner och enskilda huvudmän, och i vilken utsträckning målet, att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet, har uppnåtts. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 1 december 2023. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 2 december 2025 (U2022/03031, U2022/03625, U2022/03626 m.fl.).

Under 2021 publicerade Skolverket stödmaterialet Hedersrelaterat våld och förtryck – Skolans ansvar och möjligheter som beskriver vilket ansvar skolan

har för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt redovisade under 2022 sitt arbete i rapporten Stärkt systematiskt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck (2021:734).

Kommittén Demokratin 100 år

Kommittén Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati föreslår i sitt betänkande Vår demokrati – värd att värna varje dag (SOU 2022:28) att skolans demokratiuppdrag ska förtydligas. Kommittén rekommenderar att Skolverket får i uppdrag att förtydliga skolans demokratiuppdrag genom att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial som kan användas av huvudmän, skolledare och skolans personal. Kommittén rekommenderar också att Skolverket genomför en utvärdering av konsekvenserna av bestämmelsen om politiska partiers närvaro i skolan och hur den har påverkat demokratiarbetet och elevernas möjlighet till likvärdig utbildning. Vidare rekommenderar kommittén att Skolinspektionen får i uppdrag att genomföra kvalitetsgranskningar av grundskolornas och gymnasieskolornas arbete med demokrati. Kommittén föreslår därutöver att den digitala plattformen Demokrati 100 år som utvecklades av bl.a. Skolverket permanentas och breddas till att inte endast fokusera på demokratins 100-årsjubileum. Utredningens förslag har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Skolan har ett viktigt demokratiskt uppdrag som regleras i skollagen och i ämnes- och kursplaner, men det är upp till varje skola att bestämma hur arbetet med skolans demokratiuppdrag ska organiseras. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.

Skollagen tydliggör bl.a. att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I skolans läroplaner finns närmare beskrivningar av de grundläggande värden som skolan ska förmedla, exempelvis att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram samt att undervisningen ska vara saklig och allsidig. Vidare beskrivs det att utbildning och fostran i djupare mening är en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk och kunskaper – från en generation till nästa.

Utskottet vill påminna om de ändringarna i läroplanernas inledande delar som började tillämpas höstterminen 2022 och som handlar om jämställdhet, sexualitet, samtycke och relationer, andra delar av skolans värdegrundsarbete samt om trygghet och studiero. De påverkar både undervisningen och hela skolans arbete. Utskottet hänvisar också till att kommittén Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati i sitt betänkande Vår demokrati – värd att

värna varje dag (SOU 2022:28) föreslår att skolans demokratiuppdrag ska förtydligas. Med hänvisning till det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2022/23:181 (MP) yrkande 26, 2022/23:883 (C) yrkandena 31 och 34, 2022/23:1024 (SD) yrkandena 3, 11, 18 och 19, 2022/23:1673 (C) yrkande 76 och 2022/23:1895 (C) yrkande 14.

När det gäller frågor om politiska partier i skolan vill utskottet påminna om att reglerna om politisk information i skolan ändrades den 1 januari 2018. Utskottet finner inga skäl för att föreslå någon förändring i det gällande regelverket och avstyrker motionerna 2022/23:378 (S) yrkandena 1–3, 2022/23:1191 (S) och 2022/23:1991 (M).

I fråga om de motioner som handlar om hedersrelaterade frågor vill utskottet lyfta fram det arbete och de insatser som Skolverket genomför inom ramen för regeringsuppdraget om att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som ska delredovisas senast den 1 december 2023 och slutredovisas senast 2 december 2025. Skolverket har inom ramen för uppdraget bl.a. tagit fram ett stödmaterial om skolans ansvar att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet vill vidare lyfta fram att Skolverket i sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 fick regeringens uppdrag att erbjuda skolpersonal kompetensinsatser som utifrån skolans förebyggande roll bidrar till att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Med hänvisning till det som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2022/23:496 (SD) yrkande 2, 2022/23:883 (C) yrkande 37, 2022/23:884 (C) yrkande 42, 2022/23:1023 (SD) yrkande 6, 2022/23:1449 (S) och 2022/23:1673 (C) yrkande 82.

När det sedan gäller motioner om konfessionella inslag i skolan hänvisar utskottet till bestämmelserna i 1 kap. skollagen om konfessionell inriktning och konfessionella inslag. Bestämmelserna innebär att det ställs krav på de huvudmän som vill bedriva verksamhet med konfessionell inriktning, bl.a. en informationsskyldighet för huvudmän till vårdnadshavare och elever om konfessionella inslag och att konfessionella inslag som huvudregel ska vara skilda från övriga aktiviteter inom utbildningen. Syftet är att eleverna ska ha reella möjligheter att välja om de vill delta i sådana inslag eller inte. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2022/23:1475 (S), 2022/23:1575 (KD), 2022/23:2249 (SD) och 2022/23:2271 (SD) yrkande 4.

I fråga om motioner som handlar om likabehandling av pojkar och flickor och tillgång till genuspedagogik vill utskottet understryka att lika villkor och möjligheter för alla elever, oberoende av könstillhörighet och bakgrund, är viktigt för en jämlik och jämställd skola. I de ändrade läroplanerna som började gälla hösten 2022 finns det formuleringar om jämställdhet. Det handlar om att skolan ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet, synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling samt utveckla elevernas förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och deras förmåga att kritiskt granska hur könsmonster kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Utskottet anser

mot denna bakgrund att det inte finns skäl för att föreslå några ändringar i gällande regelverk och avstyrker motionerna 2022/23:496 (SD) yrkande 1, 2022/23:957 (SD) yrkande 3 och 2022/23:2277 (MP) yrkandena 36, 37, 77 och 78.

Trygg skola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en trygg skola, ordningsregler i skolan samt avstängning och tillfällig placering av elever. Jämför reservation 8 (C) och 9 (S).

Motionerna

Ansvar för tryggheten och studieron i skolan

I motion 2022/23:381 av Anna Wallentheim (S) yrkande 5 anser motionären att man ska överväga att införa begreppet mobbning i skollagen för att komplettera begreppen kränkning och diskriminering för att förtydliga skolans ansvar och behovet av förebyggande åtgärder.

I motion 2022/23:2005 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 1 föreslår motionärerna att man ska överväga att se över lagar och regler i syfte att ge skolpersonal tydligare möjligheter och skyldigheter att ingripa vid ordningsstörande beteende i skolan.

I yrkande 3 föreslås att man ska överväga att i skollagen tydligare reglera elevernas ansvar för trygghet och studiero i skolan.

I kommittémotion 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 15 vill motionärerna skärpa skolornas skyldigheter när det gäller elever som allvarligt stör studieron eller tryggheten för andra elever. Motionärerna framhåller att många unga brottsoffer utsätts för brott i skolmiljön.

I yrkande 16 föreslås att skolan ska vara skyldig att polisanmäla misstankar om att ett barn utsatts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa i skolan eller i koppling till skolmiljön eftersom skolan inte ska utgöra en frizon för brott.

I motion 2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 önskar motionären att det tillsätts en utredning om att rektorns huvudansvar för att upprätthålla trygghet och studiero bör skrivas in i skollagen.

Ordningsregler i skolan

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 18 vill motionärerna säkerställa och värna elevernas inflytande i svensk skola. Enligt motionärerna riskerar ett fråntagande av elevernas inflytande och medbestämmande över ordningsreglerna att man minskar elevernas delaktighet och ordningsreglernas legitimitet och efterlevnad.

I motion 2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2 anser motionären att det borde införas ansvarskontrakt, s.k. förväntansdokument, mellan skola, elever och föräldrar där det framgår vem som ansvarar för att möjliggöra en lyckad skolgång.

I yrkande 4 föreslår motionären att det ska finnas konsekvenstrappor till ordningsreglerna i skolan och att man ska utreda en utökning av skolans möjlighet till disciplinära åtgärder.

Avstängning och tillfällig placering av elever

I motion 2022/23:2005 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 2 föreslås att man ska överväga att se över lagar och regler så att elever kan bli avstängda från skolan snabbare än i dag när de stör ordningen på skolan.

I motion 2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 5 anser motionären att en rektor lättare ska kunna stänga av och flytta elever till andra skolor samt att en elev som har omplacerats ska kunna flyttas för längre tid än i dag.

Bakgrund och gällande rätt

Gällande rätt

I 5 kap. skollagen finns det bestämmelser om trygghet och studiero som bl.a. handlar om skolans arbetsmiljö (3–4 e §§), ordningsregler (5 §), disciplinära och andra särskilda åtgärder (6–23 §§), och dokumentation (24 §). Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska enligt andra stycket i bestämmelsen säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt tredje stycket meddela föreskrifter om det förebyggande arbetet.

Den 8 juni 2022 beslutade riksdagen om propositionen Skolans arbete med trygghet och studiero (prop. 2021/22:160, bet. 2021/22:UbU28, rskr. 2021/22:364). Bestämmelserna, som trädde i kraft den 1 augusti 2022, syftar till att nå högre kunskapsresultat och innebär bl.a. att all personal ska få göra det som är befogat för att öka studieron, t.ex. att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Bestämmelserna gör det också enklare för rektorn att besluta om avstängning och tillfällig placering inom och utanför skolan. Vidare har användningen av mobiltelefoner i skolan reglerats och det har införts bestämmelser om att ordningsreglerna ska följas upp regelbundet tillsammans med eleverna.

Den 17 mars 2022 beslutade regeringen att ge ett uppdrag till Skolverket med utgångspunkt i propositionen genom en ändring i Skolverkets regleringsbrev. En del av uppdraget innebar att Skolverket skulle ta fram stöd för skolans

personal när det gäller deras befogenhet och ansvar att agera i bl.a. svåra situationer. Ett sådant material finns nu tillgängligt på Skolverkets webbplats (Personalens befogenhet att ingripa fysiskt i skolan – Juridisk vägledning, utgiven 2022). Till uppdraget hör även att myndigheten ska informera om lagstiftningen och följa utvecklingen inom området, bl.a. vad gäller förekomsten av fysiska ingripanden och andra disciplinära och särskilda åtgärder i övrigt. Uppdraget i sin helhet ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 december 2023.

Förordning om akutskolor

Regeringen har beslutat om en ny statsbidragsförordning. Bidrag enligt förordningen ska bl.a. gå till personalkostnader för akutskolor. I ett pressmeddelande från den 14 mars 2023 framgår att satsningen enligt regeringen görs för att hantera elever som stör undervisningen eller hotar andra elever och lärare. Enligt förordningen ska huvudmän kunna inrätta akutskolor, där elever kan placeras tillfälligt enligt skollagens bestämmelser. Akutskolorna bidrar därmed till att säkra kontinuiteten i utbildningen för alla elever. Utbildningsministern uttalar i pressmeddelandet att det finns skolor som har mycket stora ordningsproblem och att det i dag ofta saknas praktiska möjligheter att vid behov tillfälligt flytta elever utanför den egna skolan. Akutskolorna innebär enligt skolministern en möjlighet för huvudmän att värna tryggheten och studieron i skolan. Förordningen träder i kraft och ska börja tillämpas den 12 april 2023.

Budgetpropositionen 2023

I budgetpropositionen för 2023 framhåller regeringen att en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero är en av de viktigaste förutsättningarna för att elever ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden. Enligt regeringen ska lärarnas tid läggas på undervisningen och inte på att hantera ordningsproblem. Regeringen ser därför behov av en statlig satsning så att skolor kan inrätta s.k. sociala team för att bl.a. bidra till trygghet och studiero, öka närvaron för eleverna och förbättra samverkan mellan skola och socialtjänst. För ändamålet ökade regeringen anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 75 000 000 kronor 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget öka med 250 000 000 kronor. För att hantera elever som genom disciplinära åtgärder behöver flyttas utanför den egna skolan saknas enligt regeringen i dag ofta metoder som både minskar risken att de själva halkar efter i skolan och säkerställer att de inte bidrar till bristande trygghet och studiero för andra elever. I syfte att värna andra elevers trygghet och studiero ska det därför vara möjligt att flytta elever som t.ex. stör ordningen eller bidrar till en otrygg miljö för andra elever. Riksdagen beslutade därför att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* ökas med 50 000 000 kronor 2023 för uppbyggnad av s.k. jour- och akutskolor på flera platser i landet. Från och med 2024 beräknas

anslaget öka med 100 000 000 kronor för ändamålet (prop. 2022/23:1 utg. omr. 16, 2022/23:UbU1, rskr. 2022/23:108).

Säkerheten i skolan ska förbättras

Regeringen gav den 22 juni 2022 en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (dir. 2022:86). Syftet med utredningen är att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö. Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag på hur det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet kan stärkas genom såväl nationella som lokala åtgärder
- föreslå en lämplig organisering av lokala eller regionala operativa samverkansorgan
- analysera och ta ställning till om det behöver finnas en möjlighet för personalen vid en skola, förskola eller fritidshem att i vissa situationer få genomföra kroppsvisitation av barn, elever och andra personer
- lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskap och kompetens att hantera våldssituationer
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Regeringen har i tilläggsdirektiv till utredningen utvidgat uppdraget (dir. 2023:22). Utredaren ska också bl.a. föreslå hur ett lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet bör utformas för skolväsendet. Utredaren ska vidare lämna förslag på hur en anmälningsskyldighet bör utformas för de obligatoriska skolformerna, fritidshemmet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och den kommunala vuxenutbildningen (komvux) för att en polis-anmälan som huvudregel ska göras vid kännedom eller misstanke om att en elev har begått ett brott, inom eller i anslutning till skolans eller fritidshemmets verksamhet. Förslag ska även lämnas som tydliggör principen att skolor, förskolor, fritidshem och områden som tillhör dessa verksamheter ska vara stängda för obehöriga.

Uppdraget ska redovisas senast den 29 februari 2024. Uppdraget att lämna förslag till operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå ska i stället delredovisas senast den 15 juni 2023. Kartläggningen av vilka typer av uppgifter som kan behöva utbytas i de operativa samverkansorganen mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter samt eventuella förslag på författningsändringar som medför att nödvändiga uppgifter kan utbytas mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter ska redovisas i slutbetänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero är en av de viktigaste förutsättningarna för att elever ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden. I 5 kap. skollagen finns det bestämmelser om trygghet

och studiero som bl.a. handlar om skolans arbetsmiljö, ordningsregler, disciplinära och andra särskilda åtgärder samt dokumentation.

När det gäller frågan om att på olika sätt förbättra tryggheten och studieron i skolan vill utskottet lyfta fram att de ändringar i skollagen, som trädde i kraft den 1 augusti 2022, syftar till att nå högre kunskapsresultat och innebär bl.a. att all personal ska få göra det som är befogat för att öka studieron, t.ex. att ingripa fysiskt för att avvärra våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Bestämmelserna gör det också enklare för rektorn att besluta om avstängning och tillfällig placering inom och utanför skolan. Regeringen har också gett ett uppdrag till Skolverket att bl.a. ta fram stöd för skolans personal när det gäller deras befogenhet och ansvar att agera i svåra situationer. Stödet finns tillgängligt på Skolverkets webbplats (Personalens befogenhet att ingripa fysiskt i skolan – Juridisk vägledning, utgiven 2022). Vidare har regeringen i juni 2022 tillsatt en särskild utredare som har fått i uppdrag att utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (dir. 2022:86). Utredaren ska bl.a. lämna förslag på hur det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet kan stärkas genom såväl nationella som lokala åtgärder samt lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskap och kompetens att hantera våldssituationer. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motionerna 2022/23:381 (S) yrkande 5, 2022/23:864 (C) yrkandena 15 och 16, 2022/23:1736 (KD) yrkande 1 och 2022/23:2005 (M) yrkandena 1 och 3.

När det sedan gäller motioner om ordningsregler i skolan och elevernas inflytande över dessa vill utskottet understryka att det den 1 augusti 2022 förtydligades i skollagen att ordningsreglerna och hur de följs regelbundet ska följas upp och att orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska vidare utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna (5 kap. 5 § skollagen). Enligt regeringens bedömning kan ett framtagande av ordningsregler tillsammans med eleverna utgöra en viktig del i det förebyggande arbetet och bidra till att färre incidenter som kräver reaktiva åtgärder uppstår (prop. 2021/22:160, bet. 2021/22:UbU28, rskr. 2021/22:364). Utskottet finner inga skäl för att föreslå att det ska införas förväntansdokument och konsekvenstrappor i skolväsendet. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2022/23:1736 (KD) yrkandena 2 och 4 och 2022/23:2128 (S) yrkande 18.

I fråga om motioner om avstängning och tillfällig placering av elever hänvisar utskottet till de bestämmelser i skollagen som trädde i kraft den 1 augusti 2022 och som gör det enklare för rektorn att besluta om avstängning och tillfällig placering inom och utanför skolan. Utskottet vill även lyfta fram de ökade medel som regeringen satsar för uppbyggnad av s.k. jour- och akutskolor för att kunna flytta elever som t.ex. bidrar till en otrygg miljö för andra elever. En förordning om bl.a. akutskolor träder i kraft den 12 april 2023. Förordningen gör det möjligt för huvudmän att tillfälligt placera elever som stör undervisningen eller hotar andra elever och lärare i akutskolor enligt skollagens bestämmelser för att värna tryggheten och studieron i skolan. Mot

denna bakgrund avstyrks motionerna 2022/23:1736 (KD) yrkande 5 och 2022/23:2005 (M) yrkande 2.

Särskilda ämnen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om särskilda ämnen och kunskapsområden.

Jämför reservation 10 (S), 11 (SD), 12 (V), 13 (C) och 14 (MP) samt särskilt yttrande 1 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25 ser motionärerna att det finns ett behov av att genomföra fler läsfrämjande insatser. Att fortsätta stärka läs- och skrivförmågan är enligt motionärerna avgörande för att kunskapsresultaten ska fortsätta öka.

I motion 2022/23:571 av Annette Rydell (S) framhåller motionären behovet av att skolan ger elever kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen.

I motion 2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S) föreslås att man ska överväga att låta Sveriges lokala språk och dialekter uppmärksammas mer i skolan.

I motion 2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S) behandlar motionärerna vikten av att undervisa om folkmordet seyfo 1915.

I kommittémotion 2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 10 föreslår motionärerna att man ska se över hur skolan kan bidra för att ytterligare öka kunskaperna om allemansrätten.

I kommittémotion 2022/23:1007 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås att man ska stärka unga personers kunskaper om privat-ekonomi.

I kommittémotion 2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 82 vill motionärerna att det införs en enklare trafikutbildning i grundskolan.

I kommittémotion 2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 anser motionärerna att regeringen i sitt arbete borde verka för att stärka det svenska språket i skolan. Motionärerna framhåller att samtalspråket i skolan ska vara svenska under lektionstid med undantag för språklektioner, skolor för nationella minoriteter samt internationella skolor som har tillstånd att undervisa på andra europeiska språk.

I motion 2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3 vill motionärerna att införandet av utbildningspraktik för högstadieelever utreds.

I yrkande 4 vill motionärerna att man ser över införandet av trafikteori i skolan.

I yrkande 5 föreslås att möjligheten till en ökad undervisning med tillhörande praktik för elever i samhällsviktiga funktioner utreds.

I yrkande 6 vill motionärerna se över möjligheten till en ökad undervisning i respekt, vett och etikett samt sociala koder.

I yrkande 8 önskar motionärerna en översyn för en ökad verklighets- och djurnära pedagogik för svenska elever.

I yrkande 9 önskas att det bör utredas hur ökade kunskaper om arbetsrätt och arbetsmarknadens villkor på bästa sätt förs in i grundskolans utbildningsplaner.

I motion 2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 2 önskar motionären att man ser över möjligheten att göra programmering till ett eget obligatoriskt ämne i grundskolan.

I motion 2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 1 anser motionären att obligatorisk totalförsvarskunskap ska införas i grundskolan.

I yrkande 2 vill motionären att det införs en påbyggnadsutbildning i totalförsvarskunskap i gymnasieskolan.

I yrkande 3 föreslås att berörda myndigheter ska få ett uppdrag att utreda hur totalförsvarskunskap ska utformas.

I motion 2022/23:2248 av Runar Filper (SD) vill motionären att det utreds hur man kan införa dialektundervisning genom elevens eller skolans val på skolschemat.

I motion 2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås att undervisning i privatekonomi ska vara en del i grundutbildningen för svenska elever inom ramen för grundskolan.

I motion 2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M) vill motionären skapa möjligheter för mer privatekonomi i alla skolformer.

I motion 2022/23:1856 av Sten Bergheden (M) önskar motionären att man ser över möjligheten för skolan att i större utsträckning undervisa i praktiska kunskaper.

I motion 2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M) anser motionären att möjligheten att modernisera hem- och konsumentkunskapen i skolan ska ses över.

I motion 2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslår motionären att man ska överväga att införa tidig obligatorisk simundervisning i samband med idrottsundervisningen i grundskolan för att rädda liv.

I partimotion 2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25 föreslår motionärerna att regeringen tar initiativ till att alla flickor från årskurs 7 ska erbjudas feministiskt självförsvar. Feministiskt självförsvar kan introduceras genom små förändringar i skolans styrdokument och genom inkludering i ett befintligt ämne under något eller några tillfällen per termin då instruktörer bjuds in till skolorna.

I kommittémotion 2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 9 framhåller motionärerna att kunskap om allemansrätten ska återinföras i skolans styrdokument. Att det i den nya kursplanen inte längre framgår att

eleverna ska lära sig om allemansrätten är en olycklig utveckling eftersom det är en grundläggande kunskap som barn behöver få med sig under sin skoltid.

I yrkande 10 föreslås Skolverket få ett tydligt ansvar för det nationella målet Ett rikt friluftsliv i skolan. Motionärerna anser att Skolverket är den myndighet som skulle kunna initiera förslag till förbättringar, fortbildning och förtydligade uppdrag till skolverksamma och därför behöver pekas ut som en av de ansvariga myndigheterna för att det nationella målet ska uppnås.

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 5 begärs att man ska se över hur undervisningen i livskunskap och kunskap om psykisk ohälsa kan stärkas inom ramen för ämnet idrott och hälsa.

I kommittémotion 2022/23:864 Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 25 önskar motionärerna att man ser över hur undervisning i livskunskap och kunskap om psykisk ohälsa kan stärkas inom ramen för ämnet idrott och hälsa.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 49 vill motionärerna stärka hem- och konsumentkunskapen i skolan eftersom ämnet ger verktyg för att skapa en fungerande vardag och kunna göra medvetna val som konsument med hänsyn till jämställdhet, hälsa, ekonomi och miljö.

I partimotion 2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5 önskar motionärerna stärka medie- och informationskunnigheten. Motionärerna framhåller att den som saknar förmåga att särskilja sant från falskt, eller inte kan sätta information i rätt sammanhang, får svårare att bygga en solid kunskap. Det ökar enligt motionärerna risken för att antidemokratiska budskap får genomslag.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 56 vill motionärerna öka kunskapen om naturen genom att satsa på forskning, artkunskap i skolan och förskolan, naturskolor och utomhuspedagogik. Enligt motionärerna ska okunskap inte ligga till grund för att arter hotas och utrotas. Därför behöver artkunskap och artskydd vara en naturlig del av undervisningen i alla skolor.

Kommittémotion 2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 1 handlar om miljö, hållbarhet och biologisk mångfald i förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasium m.fl. skolformer. Enligt motionärerna är det ett stort värde i att kunskap om natur och biologisk mångfald finns med och utökas i läroplanerna för alla skolformer.

I yrkande 2 anser motionärerna att alla barn och elever ska ha tillgång till Sveriges natur. Motionärerna vill att alla skolhuvudmän i samverkan med rektorer ska se till att tillgången och kompetensen för att bedriva utomhuspedagogik i naturen tillgodoses för att uppfylla syftet och målen i den nya läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet (Lgr 22).

I yrkande 3 menar motionärerna att man ska ta till vara friluftslivet som en pedagogisk resurs i alla skolformer. I dagsläget finns friluftsliv enbart med som mål i läroplanen inom ämnet idrott och hälsa, men ett kollegialt ämnesövergripande samarbete ger möjlighet till ökad måluppfyllelse och förbättrar elevernas lärande.

I yrkande 4 framhåller motionärerna vikten av att allemansrätten lärs ut genom att tillämpa den i praktiken i lärandet om hållbarhet, natur och friluftsliv. Allemansrätten ger oss kunskap om både rättigheter och skyldigheter i vårt umgänge med naturen.

I kommittémotion 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 9 anser motionärerna att alla barn ska ha tillgång till Sveriges natur. I dagsläget finns friluftsliv enbart med som mål i läroplanen inom ämnet idrott och hälsa men ett kollegialt ämnesövergripande samarbete inom området vore lämpligt.

I yrkande 10 föreslås att man ska ta till vara friluftslivet som en pedagogisk resurs i alla skolformer. Det är enligt motionärerna en ingång till att diskutera och lära mer om naturen och om hur vi använder jorden och dess resurser.

I yrkande 11 föreslås att Skolverket ska få ett tydligt uppdrag att ansvara för det nationella målet Ett rikt friluftsliv i skolan. Motionärerna befarar att friluftslivet i grundskolan kommer att försvagas efter läro- och kursplanernas ikraftträdande hösten 2022. Exempelvis kommer allemansrättens ställning att försvagas i ämnet idrott och hälsa.

Bakgrund och gällande rätt

Grundskolan

Av 3 kap. 2 § skollagen framgår att alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Grundskolans ämnen räknas upp i skollagen (10 kap. 4 §). Undervisningen ska omfatta bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen (biologi, fysik och kemi), samhällsorienterande ämnen (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap), slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik. Dessutom ska moderna språk finnas som ämne och erbjudas varje elev inom ramen för språkval och ämnet modersmål för de elever som ska erbjudas modersmålsundervisning. För varje ämne ska det finnas en kursplan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner (10 kap. 8 §). Utöver undervisningen i de särskilda ämnena finns elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Enligt 9 kap. 8 § skolförordningen (2011:185) ska huvudmannen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen, 10 kap. 4 § skollagen.

Av 9 kap. 9 § skolförordningen framgår att det i timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val (600 timmar). Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen. Vidare framgår det

att det är rektorn som beslutar om hur utrymmet för skolans val ska användas och att rektorn inte får uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

Av 9 kap. 10 § skolförordningen framgår när det gäller skolans val att Skolverket efter ansökan ska godkänna planen för undervisningen enligt 10 kap. 4 § skollagen om den till sitt innehåll och sin inriktning avviker från grundskolans kursplaner, är förenlig med föreskrifter om hur utbildningen i grundskolan ska vara utformad, dess syfte samt dess värdegrund och uppdrag, och har godtagbar pedagogisk kvalitet.

Enligt 9 kap. 11 § skolförordningen ska undervisning i ett ämne inom elevens val eller skolans val till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med kursplanen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygs-kriterierna.

Enligt 10 kap. 5 § skollagen ska den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan vara minst 6 890 timmar. Regeringen får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

Den 1 juli 2018 började en ny stadielinindelning för grundskolan och reglering av undervisningstiden per stadium att gälla. Den nya regleringen innebär att grundskolans timplan regleras på förordningsnivå som en bilaga till skolförordningen.

Gymnasieskolan

Till skillnad från grundskolans ämnen regleras inte gymnasieskolans ämnen i skollagen. I 4 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) anges att ett nationellt program inom gymnasieskolan består av gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen, i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser, programfördjupning, kurser inom det individuella valet, och gymnasiearbete. Bestämmelser om utbildningens omfattning finns i bilaga 2 till skollagen och i bilaga 1 till gymnasieförordningen. Skolverket får meddela ytterligare föreskrifter om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program och i de nationella inriktningarna.

De gymnasiegemensamma ämnena är ämnen som alla gymnasieelever läser. De varierar i omfattning mellan de olika programmen. Det finns nio gymnasiegemensamma ämnen: engelska, historia, idrott och hälsa, matematik, naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och svenska eller svenska som andraspråk. Varje program innehåller också ett antal programgemensamma ämnen, programfördjupning, inriktningskurser och individuellt val. Inom det individuella valet på yrkesprogrammen ska skolan erbjuda de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet. Estetiska kurser och kurser i idrott och hälsa ska alltid erbjudas på samtliga program. Dessutom ska de nationella programmen innehålla ett gymnasiearbete som sammanfattar utbildningen på programmet.

Läroplaner

Enligt 1 kap. 11 § skollagen ska det gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen för varje skolorm och för fritidshemmet. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om läroplaner. Läroplanerna finns bl.a. i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för gymnasieskolan. I läroplanerna för grundskolan och för gymnasieskolan anges följande fyra övergripande perspektiv som ingår i skolans uppdrag.

1. Genom ett historiskt perspektiv kan eleverna utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.
2. Genom ett miljöperspektiv ska undervisningen bl.a. belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.
3. Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang, skapa internationell solidaritet, förbereda för ett samhälle med kontakter över kultur- och nationsgränser samt utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.
4. Det etiska perspektivet ska prägla skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden.

Grundskolan

Av läroplanen för grundskolan framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden, vilket bl.a. inkluderar miljö, trafik, jämställdhet och konsumentfrågor. Rektorn ansvarar även för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Vidare ansvarar rektorn för att samverka med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. I rektorns ansvar ingår även att organisera den studie- och yrkesorienterande verksamheten så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

I beskrivningen av skolans uppdrag i läroplanen för grundskolan anges bl.a. att utbildning och fostran i en djupare mening är en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk och kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.

Kursplanerna för respektive ämne framgår av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22). Av förarbetena till skollagen framgår att läroplanen inklusive kursplanerna och kunskapskraven uttrycker de kunskaper och värden som eleverna ska ha med sig från grundskolan (prop.

2009/10:165 s. 368). När det gäller utformningen av undervisningen, bl.a. val av stoff och metoder, framgår det av förarbetena att styrdokumentet ger stor frihet för varje skola att organisera undervisningen efter egna förutsättningar och pedagogiska val.

Ändringar i läroplanerna

Sedan hösten 2022 gäller nya läroplaner och kursplaner i grundskolan, grundskoleläroplanen, sameskolan och specialskolan samt gymnasieskolan.

De inledande delarna i läroplanerna innehåller både helt nya formuleringar och en del omformuleringar i alla läroplaner utom i förskolans läroplan. De påverkar både undervisningen och hela skolans värdegrundsarbete.

- Kunskapsområdet sex- och samlevnad är stärkt och har bytt namn till sexualitet, samtycke och relationer.
- Nya formuleringar om jämställdhet finns sedan 2018 på grundskolenivå men är nya på gymnasial nivå. De handlar bl.a. om skolans ansvar för att synliggöra och motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.
- I andra delar av skolans värdegrundsarbete handlar formuleringarna bl.a. om skolans ansvar för att förebygga och motverka olika former av intolerans, våld och förtryck.
- I läroplanerna på grundskolenivå och gymnasial nivå har det kommit nya formuleringar som stärker trygghet och studiero.

Kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer ska enligt läroplanerna

- främja elevernas hälsa och välbefinnande
- stärka förmågan att göra medvetna och självständiga val
- bidra till förståelse för egna och andras rättigheter
- förmedla betydelsen av samtycke
- omfatta kunskaper om maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck
- utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sammanhang, bl.a. i pornografi.

Frågor om sex och samlevnad ingår också specifikt i kurs- och ämnesplanerna för flera ämnen både i grundskolan och i gymnasiet. I Lgr 22 nämns kunskaper som berör sex och samlevnad särskilt i kursplanerna för ämnena bild, biologi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. På motsvarande sätt framgår det av kursplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena i Gy 22 att olika aspekter av sex och samlevnad berörs i ämnena naturkunskap, historia och religionskunskap. Skolverket har tagit fram stödmaterial för sex- och samlevnadsundervisningen i olika åldrar och olika skolformer.

Övriga frågor

Syftet med ämnet idrott och hälsa beskrivs enligt följande i kursplanen som ingår i läroplanen för grundskolan.

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Eleverna ska genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i undervisningens aktiviteter och ge eleverna förutsättningar att kunna delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. I undervisningen ska eleverna få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt få möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra. Eleverna ska genom undervisningen ges möjlighet att utveckla förmåga att vistas utomhus och i naturen under olika årstider samt utveckla förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om vad som påverkar den fysiska förmågan samt kunskaper om hur rörelse och rörelseaktiviteter förhåller sig till fysisk, psykisk och social hälsa. Vidare ska eleverna ges möjligheter att planera och genomföra olika aktiviteter. Eleverna ska också ges möjligheter att utveckla kunskaper om ämnesspecifika begrepp. På så sätt får de förutsättningar att reflektera över sitt deltagande i aktiviteterna och ta ställning i frågor som handlar om idrott, hälsa och friluftsliv.

När det gäller undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap framgår att eleverna ska utveckla kunskaper om och intresse för arbete, ekonomi och konsumtionsval i hemmet. Bland annat ska eleverna genom undervisningen få möjlighet att utveckla medvetenhet om vilka konsekvenser valen i hushållet får för hälsa, välbefinnande och gemensamma resurser. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om konsumtionens villkor samt om betalning, sparande, krediter och lån. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att göra välgrundade val när det gäller privatekonomi och kunna hantera olika problem och situationer som en ung konsument kan ställas inför.

Det centrala innehållet i årskurs 7–9 när det gäller privatekonomi och konsumtion ska vara följande

- Ungas privatekonomi. Konsumtion och ekonomisk planering, däribland att göra en budget.
- Att handla på kredit, teckna abonnemang samt låna och spara pengar.
- Skillnaden mellan saklig konsumentinformation och annan påverkan på konsumtionsval. Reklam i olika former, även dolda reklambudskap.
- Konsumenters rättigheter och skyldigheter. Garanti, reklamation, ånger rätt, öppet köp och köp från privatperson samt skillnad mellan köp i butik och på internet.

I fråga om läsfrämjande insatser framgår av Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2023 att Skolverket ska genomföra insatser för att stärka barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling och främja kvaliteten i undervisningen inom området. Insatserna ska särskilt riktas mot förskola, förskoleklass och

lågstadiet samt till förskolor och skolor i områden med socioekonomiska utmaningar. Inom ramen för uppdraget ska Skolverket genomföra fortbildning för förskollärare, lärare och skolbibliotekarier, det s.k. Läslyftet (jfr U2013/07215 och U2016/05733). Uppdraget ska redovisas årligen, senast den 20 december, till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkanden om undervisning i särskilda ämnen och kunskapsområden vill utskottet inledningsvis framhålla att grundskolans ämnen räknas upp i skollagen. Dessutom ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål. Utöver undervisningen i de särskilda ämnena finns bl.a. skolans val som får omfatta ett lokalt tillval, om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen. För varje ämne ska det finnas en kursplan.

Utskottet kan konstatera att det finns en viss flexibilitet i regelverket för rektorn att använda ett visst antal timmar för skolans val. Läroplanen inklusive kursplanen är, vid sidan av skollagen, det viktigaste styrdokumentet för verksamheten i skolan. Utskottet vill uppmärksamma att det är regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, som utformar innehållet i skolans läroplaner och kursplaner. Utskottet anser att det är viktigt att alla skolor följer läro- och kursplanerna i syfte att nå de mål som uttrycks där.

Sedan hösten 2022 gäller nya läroplaner och kursplaner i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan samt gymnasieskolan med nya formuleringar och omformuleringar när det gäller bl.a. sex och samlevnad, jämställdhet och skolans ansvar för att förebygga och motverka olika former av intolerans, våld och förtryck. Utskottet vill även lyfta fram de fyra övergripande perspektiv som anges i läroplanerna och som ska anläggas i all undervisning: det historiska perspektivet, miljöperspektivet, det internationella perspektivet och det etiska perspektivet.

Utskottet finner inga skäl för att föreslå några förändringar i det aktuella regelverket och avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2022/23:96 (M), 2022/23:181 (MP) yrkande 5, 2022/23:491 (SD) yrkandena 3–6, 8 och 9, 2022/23:571 (S), 2022/23:856 (C) yrkande 5, 2022/23:864 (C) yrkande 25, 2022/23:884 (C) yrkande 49, 2022/23:978 (SD) yrkande 10, 2022/23:1007 (SD) yrkande 1, 2022/23:1014 (SD) yrkande 82, 2022/23:1024 (SD) yrkande 2, 2022/23:1071 (M), 2022/23:1209 (SD) yrkande 2, 2022/23:1217 (V) yrkande 25, 2022/23:1224 (V) yrkandena 9 och 10, 2022/23:1258 (MP) yrkandena 1–4, 2022/23:1351 (S), 2022/23:1561 (S), 2022/23:1856 (M), 2022/23:1995 (M), 2022/23:2081 (M), 2022/23:2095 (MP) yrkandena 9–11, 2022/23:2110 (MP) yrkande 56, 2022/23:2128 (S) yrkande 25, 2022/23:2220 (SD) yrkandena 1–3 och 2022/23:2248 (SD).

Bedömning, nationella prov m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. betyg, bedömning och nationella prov.

Jämför reservation 15 (SD), 16 (C) och 17 (S).

Motionerna

Betyg, bedömning och kunskapskrav

I kommittémotion 2022/23:911 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5 anser motionärerna att regeringen bör beakta förändrade betygsgränser för praktiska ämnen. Enligt motionärerna ska teoretiska moment inte utgöra betygsgränser för bild, slöjd, musik och idrott, utan det är utövandet eller bemästrandet av själva hantverket som ska utgöra betygsgrund.

I kommittémotion 2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 anser motionärerna att det ska införas skriftliga ordningsomdömen fr.o.m. årskurs 1. Syftet är enligt motionärerna att uppmuntra elever att vara ordningssamma i skolan och ge vårdnadshavarna adekvat information om hur deras barn sköter sig.

I yrkande 7 föreslås att betyg bör bli obligatoriska fr.o.m. årskurs 4. Motionärerna framhåller att betyg i relativt tidiga årskurser möjliggör tidig upptäckt av barn i behov av stödinsatser. Den nuvarande regleringen om att rektorn får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 leder enligt motionärerna till att betyg kommer att sättas i skolor där eleverna är studiemotiverade, men inte i de skolor där eleverna behöver betyg för att höja studiemotivationen.

I yrkande 8 anser motionärerna att betyg ska ges i varje enskilt ämne i grundskolan. Rektorer ska enligt motionärerna inte kunna besluta om sammanfattande betyg i SO-ämnen (sambandsorienterade ämnen) och NO-ämnen (naturorienterade ämnen). Valfriheten ger enligt motionärerna stora skillnader mellan skolor, vilket medför ojämlikhet och svårighet att jämföra förutsättningar och resultat.

I yrkande 10 önskar motionärerna att det införs olovlig frånvaro i betyget. Elever med olovlig frånvaro har uppvisat bristande ansvarstagande, vilket bör få konsekvenser. Därför är det viktigt att olovlig frånvaro framgår av betyget.

I motion 2022/23:167 av Mona Olin (SD) yrkande 1 anser motionären att det behöver tillsättas en utredning för att belysa omfattningen av elever som inte har gymnasiebehörighet i kärnämnen när de slutar grundskolan och om dessa har godkänts tidigare läsår och flyttats upp till nya årskurser trots bristande kunskaper.

I yrkande 2 framhåller motionären att elever måste uppnå målen för varje årskurs i minst två av tre kärnämnen för att flyttas upp till nästa årskurs.

I motion 2022/23:2009 av Johanna Rantsi (M) önskar motionären att man ser över möjligheten att införa ordningsomdömen i skolan.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 28 önskar motionärerna att man ser över frågan om hur central rättning och sambedomning av prov kan göras så långt det är möjligt för att stärka en likvärdig bedömning.

I motion 2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 vill motionären att det införs ordningsomdömen i svenska skolor för att främja ordning och trygghet i skolan.

Nationella prov

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 24 önskar motionärerna att man fortsätter att arbeta för central rättning av nationella prov för att öka likvärdigheten och rättssäkerheten i betygssättningen men också för att minska lärarnas administrativa börda. Motionärerna framhåller att betygsinflationen underminerar trovärdigheten i betygssystemet och ska motverkas.

I motion 2022/23:235 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) vill motionären att man överväger att ta fram nationella prov för särskolan för att ge samtliga barn rätten till en kvalitativt styrd undervisning och bedömning.

I motion 2022/23:1818 av Sten Bergheden (M) föreslås att man så snart som möjligt inför digitala nationella prov som rättas centralt.

I motion 2022/23:2078 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) anser motionären att man bör se över möjligheten att arbeta fram digitala nationella prov för grundskolan för en tidseffektiv och säker rättning.

Bakgrund och gällande rätt

Nationella prov

De nationella proven regleras i skolförordningen (2011:185) och gymnasieförordningen (2010:2039).

Skolverket har sedan 2017 regeringens uppdrag att dels utveckla och tillhandahålla digitaliserade nationella prov och bedömningsstöd i grundskolan och på gymnasial nivå, dels sträva efter att en så stor andel av proven som möjligt ska automaträttas (U2017/03739, U2019/03788). Skolverket fick även 2021 i uppdrag att föreslå hur central rättning av betygsstödjande nationella prov i ämnena svenska, svenska som andraspråk och engelska kan utformas (U2021/03346.).

Regeringsuppdrag om att förbereda införandet av central rättning av digitala nationella prov

Regeringen gav i januari 2023 Skolverket i uppdrag att förbereda införandet av central rättning av digitala nationella prov i uppsatsdelarna i ämnena svenska, svenska som andraspråk och engelska i årskurs 9 och i gymnasieskolan. Med central rättning avses att de nationella proven ska bedömas av legitimerade och behöriga lärare på uppdrag av en statlig myndighet (Skolverket). Skolverket ska även analysera och redovisa om central rättning bör införas för ytterligare delar av de nationella proven, t.ex. naturorienterande

och samhällsorienterande ämnen i årskurs 9. Denna del av uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 15 mars 2024. I en tidigare delredovisning har Skolverket föreslagit att central rättning av prov i gymnasieskolan införs våren 2027 och av prov i årskurs 9 våren 2029 (dnr. 2021:1559). Skolverket ska analysera hur införandet kan tidigareläggas. Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2023. Uppdragstiden för övriga delar av uppdraget, ska slutredovisas senast den 5 oktober 2025.

Försöksverksamhet med digitala nationella prov

Hösten 2018 inleddes en försöksverksamhet med digitala nationella prov som pågår t.o.m.2023 (se förordningen [2017:1106] om en försöksverksamhet med datorbaserade nationella prov, extern bedömning och central rättning). Syftet med försöksverksamheten är att underlätta införandet av digitala nationella prov genom att undanröja de huvudsakliga hindren. Skolverket har valt ut 100 skolor att ingå i försöksverksamheten som enligt förordningen ska avse datorbaserade nationella prov, extern bedömning och central rättning av sådana prov. Försöksverksamheten ska omfatta skolenheter inom grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och avse ämnena engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk samt samhälls- och naturorienterande ämnen, i de årskurser och kurser där nationella prov genomförs.

Skolverkets pågående arbete med digitala nationella prov

Inom Skolverket pågår ett arbete med att ta fram digitala nationella prov. Införandet av digitala nationella prov kommer att ske successivt fr.o.m. 2024. För att proven ska kunna genomföras digitalt behöver alla skolor ha nödvändig teknik och digital kompetens. Det finns två centrala delar i digitaliseringen av nationella prov: den digitala provtjänsten och det förändringsarbete som behöver göras på skolorna. Hela provgenomförandet inklusive bedömningen kommer att genomföras i en webbaserad provtjänst som Skolverket tillhandahåller. Skolverket har utarbetat en tidplan för när olika nationella prov och bedömningsstöd planeras bli digitala (se skolverket.se).

Betyg

I 3 kap 13–21 §§ skollagen finns det allmänna bestämmelser om betyg.

Den 1 april 2021 infördes det en möjlighet i skollagen om att införa betyg från årskurs 4. Bestämmelserna innebär att en rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Regeringen framhöll vidare att det bör beaktas att såväl huvudmannen som rektorn enligt skollagen har en skyldighet att bedriva systematiskt kvalitetsarbete (4 kap. 3 och 4 §§ skollagen). Enligt regeringen fick man i de fall det på lokal nivå fattas beslut om att införa betyg fr.o.m. årskurs 4 utgå från att det skulle ske i syfte att höja kunskapsresultaten och att såväl

huvudmannen som rektorn har ett intresse av att följa utvecklingen (prop. 2020/21:58, bet. 2020/21:UbU9, rskr. 2020/21:212).

Uppdrag till Skolverket att förbereda en övergång till ämnesbetyg

I Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2023 framgår att myndigheten, i enlighet med propositionen Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper (prop. 2021/22:36) och beslutade ändringar i skollagen, ska förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå samt kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå. I uppdraget ingår att genomföra implementeringsinsatser utformade för de olika skolformerna. Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheten föra en dialog med Universitets- och högskolerådet och Centrala studiestödsnämnden. Myndigheten ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 10 januari 2025.

Ändrade kunskapskrav i läroplanerna

Sedan hösten 2022 gäller nya läroplaner och kursplaner i grundskolan, grundskärskolan, sameskolan och specialskolan. I kursplanerna är kunskapskraven ändrade. De har bytt namn till betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper och är mindre omfattande och detaljerade än tidigare. Skolverket har också tagit fram nya allmänna råd om betyg och provning (Skolverkets allmänna råd [SKOLFS 2022:417] om betyg och provning).

Riksrevisionens granskning av statens insatser för likvärdig betygssättning

I juni 2018 genomförde regeringen en ändring i skollagen som innebär att lärare särskilt ska beakta resultaten från de nationella proven vid betygssättningen. Syftet var att öka likvärdigheten och rättssäkerheten vid bedömningen och betygssättningen av eleverna. (prop. 2017/18:14 s. 36).

Riksrevisionen har granskat statens insatser för likvärdig betygssättning. Resultatet av granskningen har redovisats i granskningsrapporten Statens insatser för likvärdig betygssättning – skillnaden mellan betyg och resultat på nationella prov (RiR 2022:22). Det är fortfarande enligt Riksrevisionen stora skillnader mellan betyg och resultat på nationella prov. Riksrevisionen bedömer därför att regeringen behöver göra mer för att öka likvärdigheten i betygssättningen. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utreda hur betygssättningen i skolväsendet kan bli mer likvärdig.

I regeringens skrivelse 2022/23:60 med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport delar regeringen Riksrevisionens bedömning att fler åtgärder behöver vidtas för att öka likvärdigheten i betygssättningen. Regeringen avser att tillsätta en utredning på området. Riksdagen planerar att behandla skrivelsen våren 2023.

Uppdrag till Skolverket för mer rättvisande betyg

Regeringen har gett Skolverket ett uppdrag kopplat till myndighetens pågående arbete med att ta fram föreskrifter om hur det systematiska kvalitetsarbetet i skolväsendet ska bedrivas. Syftet är att stärka skolornas arbete med att sätta rättvisande betyg som återspeglar elevernas kunskaper, vilket bl.a. kan motverka betygsinflation.

Regeringen har nu beslutat om ett uppdrag i Skolverkets regleringsbrev där det framgår att det i föreskrifterna bl.a. ska ingå bestämmelser om hur huvudmän, rektorer och lärare ska arbeta för att betyg ska sättas på ett rättvisande sätt som återspeglar elevens kunskaper i ämnet. Ett sådant arbete bör bl.a. bedrivas utifrån en analys av betygsstatistik i samtliga ämnen och avvikelser mellan resultat på nationella prov och betyg. I arbetet med föreskrifterna ska Skolverket ta in synpunkter från Skolinspektionen och undvika att i onödan öka den administrativa bördan. Skolverket ska besluta om föreskrifterna senast den 15 mars 2024.

Ordningsregler

I 5 kap. 5 § skollagen finns det krav på att det ska finnas ordningsregler för varje skolenhet. Bestämmelsen förtydligades den 1 augusti 2022 så att ordningsreglerna och hur dessa följs ska följas upp regelbundet och att orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Det innebär att eleverna nu inte bara ska vara delaktiga i utarbetandet av ordningsreglerna utan även i uppföljningen och, vid behov, omarbetningen av dem (prop. 2021/22:160, bet. 2021/22:UbU28, rskr. 2021/22:364). I propositionen bedömde regeringen att framtagandet av ordningsregler tillsammans med eleverna kan utgöra en viktig del i det förebyggande arbetet och bidra till att färre incidenter som kräver reaktiva åtgärder uppstår. Detta förutsätter dock att arbetet med ordningsreglerna bedrivs på ett systematiskt sätt. Enligt utbildningsutskottets mening skulle förslaget om att eleverna ska vara delaktiga i arbetet med ordningsreglerna leda till att de följs i större utsträckning än i dag, vilket gynnar både elevernas studiero och trygghet i skolan (bet. 2021/22:UbU28).

Tillkännagivande om ordningsomdöme

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ska göra det möjligt för skolor att ge elever på högstadiet och gymnasiet ett skriftligt ordningsomdöme i terminsbetygen, som dock inte ska ingå i slutbetyget (bet. 2018/19:UbU8 punkt 12, rskr. 2018/19:194).

Av skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 framgår att regeringen tidigare har meddelat att den avsåg att påbörja analysen under 2021. Regeringen meddelar i skrivelsen att den nu avser att tillsätta en utredning om varaktigt stärkt trygghet och studiero och analyserar om frågan bör ingå i utredningen. Regeringen har inte slutbehandlat frågan.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motioner som handlar om att på olika sätt förändra regleringen av betyg vill utskottet framhålla att skollagen ändrades under 2022 med syftet att de betyg som sätts i skolväsendet bättre ska spegla elevers kunskaper och främja elevers kunskapsutveckling. Regleringen innebär bl.a. att läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till betygsriterierna och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Under 2021 ändrades också skollagen så att en rektor nu får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Regeringen framhöll i skälen för förslaget att det bör beaktas att såväl huvudmannen som rektorn enligt skollagen har en skyldighet att bedriva systematiskt kvalitetsarbete (4 kap. 3 och 4 §§ skollagen) och att man i de fall det på lokal nivå fattas beslut om att införa betyg fr.o.m. årskurs 4 får utgå från att det görs i syfte att höja kunskapsresultaten och att såväl huvudmannen som rektorn har ett intresse av att följa utvecklingen (prop. 2020/21:58, bet. 2020/21:UbU9, rskr, 2020/21:212). Vidare vill utskottet framhålla de ändrade kunskapskraven i kursplanerna och att Skolverket tagit fram nya allmänna råd om betyg och prövning som gäller fr.o.m. 2022. De allmänna råden är rekommendationer om hur huvudmän, rektorer och lärare bör eller kan arbeta för att betygen ska bli rättvisande och likvärdiga samt för att betygssättningen ska vara rättssäker för eleverna. Utskottet vill även hänvisa till regeringens uppdrag till Skolverket om mer rättvisande betyg och att regeringen avser att tillsätta en utredning för att öka likvärdigheten i betygssättningen med anledning av Riksrevisionens granskning av statens insatser för likvärdig betygssättning (RiR 2022:22).

När det gäller frågan om att införa ordningsomdömen för att främja ordning bland eleverna i skolan kan utskottet konstatera att det även är viktigt att arbeta förebyggande för ordningen i skolan. Den 1 augusti 2022 förtydligades skollagen så att eleverna nu inte bara ska vara delaktiga i utarbetandet av ordningsreglerna utan även i uppföljningen och, vid behov, omarbetningen av dem. Vid utskottsbehandlingen av förslaget fann utskottet att förslaget om att eleverna ska vara delaktiga i arbetet med ordningsreglerna kunde leda till att de följs i större utsträckning än i dag (bet. 2021/22:UbU28). Utskottet avvaktar även regeringens beredning av utskottets tillkännagivande om skriftliga ordningsomdömen.

Med hänvisning till det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2022/23:167 (SD) yrkandena 1 och 2, 2022/23:884 (C) yrkande 28, 2022/23:911 (SD) yrkande 5, 2022/23:1024 (SD) yrkandena 4, 7, 8 och 10, 2022/23:1736 (KD) yrkande 3 och 2022/23:2009 (M).

Med anledning av yrkanden om digitaliserade nationella prov vill utskottet lyfta fram att Skolverket i januari 2023 fick i uppdrag av regeringen att förbereda införandet av central rättning av digitala nationella prov i uppsatsdelarna i ämnena svenska, svenska som andraspråk och engelska i årskurs 9 och i gymnasieskolan samt analysera och redovisa om central

rättning bör införas för ytterligare delar av de nationella proven, t.ex. naturorienterande och samhällsorienterande ämnen i årskurs 9. Skolverket ska analysera hur införandet kan tidigareläggas och redovisa denna del av uppdraget senast den 15 september 2023. Utskottet vill vidare lyfta fram Skolverkets pågående arbete med att ta fram digitala nationella prov och att införandet kommer att ske successivt fr.o.m. 2024. Utskottet avstyrker därför med det anförda motionerna 2022/23:235 (M), 2022/23:1818 (M), 2022/23:2078 (M) och 2022/23:2128 (S) yrkande 24.

Läromedel och skolbibliotek

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om läromedel och skolbibliotek. Jämför reservation 18 (S), 19 (C), 20 (S, MP), 21 (V), 22 (S) och 23 (V, MP).

Motionerna

Läromedel

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 26 vill motionärerna genomföra förslag som säkerställer en god och likvärdig tillgång till läromedel av hög kvalitet på alla skolor. Bra läromedel är enligt motionärerna en viktig del av undervisningen och är avgörande för våra barns och ungas lärande, inte minst för dem som inte kommer från studievana hem.

I yrkande 28 föreslår motionärerna att Läromedelsutredningens förslag ska förverkligas. Motionärerna hänvisar till förslag i utredningen om att det ska inrättas en läromedelsnämnd och införas ett statligt produktionsstöd samt att regler om elevernas tillgång till böcker och lärverktyg ska förtydligas i skollagen. Förslagen är enligt motionärerna viktiga för att säkerställa en god och likvärdig tillgång till läromedel av hög kvalitet på alla skolor.

I partimotion 2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15 begär motionärerna att regeringen återkommer till riksdagen med lagförslag baserade på Läromedelsutredningens förslag. Motionärerna framhåller att Läromedelsutredningen har konstaterat att alltför många elever saknar tillgång till läromedel, särskilt läroböcker och att utredningen lagt fram förslag på lagskärpningar och andra insatser för att garantera elevers tillgång till läromedel.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 3 vill motionärerna att man ser över möjligheterna att införa en centralt samordnad granskning av läromedel till stöd för lärare. Syftet är att granska läromedel efter deras kvalitet och i vilken mån de speglar läroplanen samt beaktar jämställdhetsaspekter. Ansvaret bör enligt motionärerna ligga på en

ansvarig myndighet att utveckla det tillsammans med verksamma lärare för såväl traditionella som digitala läromedel.

Skolbibliotek

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 29 framhåller motionärerna behovet av att öka likvärdigheten i tillgången på ändamålsenliga skolbibliotek. Motionärerna konstaterar att tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek är ojämlig. En del skolor har bemannade skolbibliotek och god tillgång på läromedel medan andra skolor sparar in på resurser genom att bara erbjuda en boklåda eller en hylla i korridoren.

I partimotion 2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 anser motionärerna att regeringen bör återkomma med ett förtydligande i skollagen som innebär att eleverna har rätt till bemannade skolbibliotek. En anledning till att elever inte får tillgång till ett skolbibliotek är att eleverna möts av en låst dörr. Orsakerna kan enligt motionärerna vara sparkrav, vinstintresse, okunskap hos rektorer och förtroendevalda om fördelarna samt svårigheter att rekrytera personal.

I kommittémotion 2022/23:1466 av Amanda Lind m.fl. (MP) föreslår motionärerna att det ska lagstiftas om bemannade skolbibliotek. Definitionerna ska enligt motionärerna vara så tydliga som möjligt för att uppnå önskad effekt, dvs. att varje elev ska ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek.

Gällande rätt

Enligt 1 kap. 5 § skollagen ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Av förarbetena till skollagen framgår bl.a. att informationsteknikens utveckling ger en i princip obegränsad tillgång till information men att denna måste ordnas, granskas, värderas och omvandlas till kunskaper. Vidare framgår att de nationella styrdokumenterna ger läraren utrymme att välja innehåll och metoder för att nå målen och att detta kräver ett vetenskapligt förhållningssätt genom att kritiskt granska, pröva och sätta enskilda fakta-kunskaper i ett sammanhang. Arbetet i skolan ska därför präglas av ett vetenskapligt förhållningssätt och kunskaper som grundar sig på relevant forskning och beprövad erfarenhet (prop. 2009/10:165 s. 223 f.).

Enligt skollagen ska alla elever utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning (9 kap. 8 §, 10 kap. 10 §, 11 kap. 13 §, 12 kap. 10 §, 13 kap. 10 §, 15 kap. 17 § och 18 kap. 17 §). Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 22) har rektorn ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. skolbibliotek och digitala verktyg. Även enligt läroplanen för gymnasieskolan (Gy 22) har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges handledning och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel

av god kvalitet samt andra lärvärktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. skolbibliotek och digitala verktyg. Vidare framgår av läroplanerna att rektorn ansvarar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Av 2 kap. 35 § skollagen framgår att för utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Enligt 2 kap. 36 § skollagen ska eleverna i grundskolan, grundskolskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Bakgrund

Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel

I delbetänkandet Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3) föreslog Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel bl.a. att skollagen bör definiera att skolbibliotek ska vara en gemensam och ordnad resurs med ett utbud av digitala och analoga medier som ska präglas av allsidighet och kvalitet och ställas till elevernas och lärarnas förfogande. Skolbibliotekets syfte ska vara att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. Vidare föreslogs att det ska framgå av skollagen att skolbibliotek ska vara bemannade, i första hand med personal som har examen inom biblioteks- och informationsvetenskap. Skolbiblioteket bör i första hand finnas på den egna skolenheten men om det finns särskilda skäl kan skolbiblioteksverksamheten organiseras genom samverkan med ett folkbibliotek eller ett skolbibliotek på en annan skolenhet.

I delbetänkandet finns även en redogörelse för studier och rapporter som rör s.k. fri läsning. Utredningen drog slutsatsen att det fria läsandet är väsentligt för läsintresset och att läsintresset i sin tur är väsentligt för läsförståelsen. Utredningen anför att skolbibliotekarier har en central plats, inte minst för det fria läsandet, och att elevers motivation för läsning kan öka genom samarbete mellan lärare och skolbibliotekarier (SOU 2021:3, s. 122 f.).

I sitt slutbetänkande, Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap (SOU 2021:70), lämnade utredningen förslag på åtgärder som syftar till att säkra tillgången till läromedel av hög kvalitet. Bland annat föreslogs att elevers rätt till läromedel ska skrivas in i skollagen och att begreppet läromedel ska definieras, att det ska införas en ny bestämmelse i läroplanerna som klargör rektorns ansvar för att ge lärare goda förutsättningar att välja läromedel och att det ska inrättas en läromedelsnämnd vid Skolverket. Nämnden ska verka för att alla elever får tillgång till läromedel av god kvalitet och att lärare använder läromedel för att stärka elevernas kunskapsutveckling. Läromedelsnämnden föreslås också ta fram kvalitetskriterier för läromedel. Utredningen lämnade även förslag om att införa ett statligt produktionsstöd som ska fördelas inom områden där det råder brist – exempelvis inom modersmål, nationella minoritetsspråk och yrkesämnen –

samt att Specialpedagogiska skolmyndigheten ska få i uppdrag att utreda förutsättningarna för att främja innovation av läromedel för elever med funktionsnedsättningar.

Utredningens förslag har remitterats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utbildningsministerns svar på fråga om skolbarns tillgång till bemannade skolbibliotek

Utbildningsministern har svarat på en fråga om utbildningsministern avser att vidta åtgärder för att säkra alla skolbarns tillgång till bemannade skolbibliotek i enlighet med ett förslag i betänkandet Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3).

Utbildningsministern konstaterade att den dåvarande regeringen tillsatte en utredning den 28 november 2019 med uppdrag att bl.a. utreda och föreslå åtgärder för att stärka skolbiblioteken. Utredningen redovisade sitt uppdrag i delbetänkandet Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3) den 19 januari 2021. Utbildningsministern konstaterade vidare att den förra regeringen inte beslutade om någon proposition om skolbibliotek och framhåller att utredningens förslag därför fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Utbildningsministern pekade på att det ska genomföras författningsändringar alternativt myndighetsuppdrag om föreskrifter för mer likvärdig kvalitet på skolans verksamhet bl.a. i fråga om tillgången till skolbibliotek. Regeringen avser därmed att återkomma i frågan.

Tillkännagivande om tillgången till kvalitetssäkrade läromedel

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om varje skolas skyldighet att säkerställa god tillgång till kvalitetssäkrade läromedel (bet. 2021/22:UbU15 punkt 18, rskr. 2021/22:231).

I skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 framhåller regeringen följande. Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel lämnade i augusti 2021 betänkandet Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap (SOU 2021:70). Betänkandet har remissbehandlats och frågan bereds inom Regeringskansliet. Av budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg. omr. 16 avsnitt 3.6.5. s. 66) framgår att regeringen bedömer att det behövs insatser för att bl.a. öka tillgången till läromedel av hög kvalitet och föreslår att medel avsätts för detta. Regeringen har inte slutbehandlat frågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att läromedel av god kvalitet – såväl digitala som tryckta – är väsentliga för att lärare ska kunna utforma en ändamålsenlig undervisning och för att elever ska kunna tillgodogöra sig kunskap. Utskottet konstaterar även att skollagens bestämmelser tydliggör att alla elever

utan kostnad ska ha tillgång till böcker och andra lärverktyg. Vidare framgår av läroplanerna för grund- och gymnasieskolan att rektorn har ett särskilt ansvar för att eleverna får tillgång till läromedel av god kvalitet och andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning. Av skollagens förarbeten framgår att skolorna ska ha en pedagogisk frihet att utforma undervisningen och välja läromedel. Vidare framgår av skollagen att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek och i läroplanerna förtydligas skolbibliotekens funktion och uppdrag att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Utskottet kan konstatera att Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel i sitt slutbetänkande, Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap (SOU 2021:70) har lämnat förslag på åtgärder som syftar till att säkra tillgången till läromedel av hög kvalitet. Utredningen föreslår även att det ska inrättas en läromedelsnämnd vid Skolverket som ska verka för att alla elever får tillgång till läromedel av god kvalitet och att lärare använder läromedel för att stärka elevernas kunskapsutveckling. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. När det gäller riksdagens tillkännagivande till regeringen om varje skolas skyldighet att säkerställa god tillgång till kvalitetssäkrade läromedel avvaktar utskottet regeringens beredning av ärendet.

Utskottet vill inte föregripa det arbete som pågår i frågan och avstyrker därmed motionerna 2022/23:610 (V) yrkande 15, 2022/23:884 (C) yrkande 3 och 2022/23:2128 (S) yrkandena 26 och 28.

När det gäller yrkanden om skolbibliotek har Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel bl.a. föreslagit att skolbibliotekens syfte ska vara att främja elevers läsande och medie- och informationskunnighet och att skolbiblioteken ska vara bemannade. Även denna del av utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet avvaktar beredningen av ärendet och avstyrker därmed motionerna 2022/23:1226 (V) yrkande 3, 2022/23:1466 (MP) och 2022/23:2128 (S) yrkande 29.

Modersmål och minoritetsspråk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om modersmål och minoritetsspråk.

Jämför reservation 24 (S), 25 (SD), 26 (V), 27 (C) och 28 (MP) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2128 Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 27 anser motionärerna att modersmålsundervisningen och den nationella minoritetsspråksundervisningen ska stärkas. Motionärerna framhåller att forskningen

visar att modersmålsundervisningen förbättrar ordförrådet inte enbart i modersmålet utan även i svenska språket och bidrar till bättre skolresultat.

I motion 2022/23:283 av Kadir Kasirga (S) önskar motionären att det övervägs att rätten till modersmålsundervisning säkras för alla barn.

I kommittémotion 2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 anser motionärerna att regeringen i sitt arbete för en bättre skola bör överväga en uppdatering av läroplanen där modersmålsundervisningen utmönstras, med undantag för de nationella minoritetsspråken. Motionärerna framhåller att tidigare studier visat att ett starkt modersmål är viktigt för barns utveckling av sitt andraspråk men att senare forskning snarare har visat att det varken gör från eller till.

Även i kommittémotion 2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5 behandlar motionärerna frågan om att regeringen i sitt arbete för en bättre skola bör överväga en uppdatering av läroplanen där modersmålsundervisningen utmönstras, med undantag för de nationella minoritetsspråken.

I partimotion 2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11 anser motionärerna att regeringen bör ta initiativ till att införa en nivå på en minsta garanterade undervisningstid i modersmålsämnet där minoritetsspråken ingår i grundskolan. Enligt motionärerna ges modersmål i skolans timplan inte samma status som övriga skolämnen med garanterad undervisningstid trots att ämnet har kunskapskrav och betygskriterier.

I yrkande 12 anser motionärerna att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över utbildningskedjorna för alla nationella minoriteters språk. Enligt motionärerna krävs det en obruten utbildningskedja från språkutvecklingen i förskolan till modersmålsundervisningen i grundskolan och gymnasieskolan för att bryta språkbytesprocessen och skapa möjlighet för revitalisering.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4 vill motionärerna säkerställa värdet av minoritetsspråk och modersmålsundervisning i skolan. Att kunna ta del av sitt minoritetsspråk eller modersmål är enligt motionärerna viktigt i arbetet med att stärka eleverns språkutveckling och kunskapsinhämtning men också identitetsskapande.

I kommittémotion 2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 1 begärs utökade möjligheter till minoritetsspråk för alla de obligatoriska skolorna samt för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Minoritetsspråken ska enligt motionärerna garanteras en utökad undervisningstid inom ramen för skoldagen och den tvåspråkiga undervisningen för samiska bör utökas. Undervisningen måste enligt motionärerna införlivas i den ordinarie skoldagen för att attrahera fler elever till att läsa nationella minoritetsspråk.

I yrkande 2 föreslås att nationellt minoritetsspråk ska införas som eget ämne i skolan. Genom att ämnet får en egen beteckning kan ämnets status stärkas och det ökar enligt motionärerna möjligheten att attrahera kompetenta språklärare.

I kommittémotion 2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 anser motionärerna att det är viktigt att minoritetsspråken garanteras en utökad

undervisningstid inom ramen för skoldagen och att den tvåspråkiga undervisningen i samiska utökas.

Gällande rätt

Av 7 § språklagen (2009:600) framgår att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Vidare framgår av 14 § språklagen att den som tillhör en nationell minoritet ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket och att den som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål.

I 8 kap. 10 § och 9 kap. 10 § skollagen regleras att förskolan respektive förskoleklassen ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Enligt 8 kap. 12 b § ska en hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska. Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i en sådan förskola (prop. 2017/18:199, bet. 2017/18:KU44, rskr. 2017/18:409).

I 10 kap. 7 § skollagen anges det att en elev i grundskolan som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. En elev som tillhör de nationella minoriteterna (finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska) ska enligt bestämmelsen erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Motsvarande bestämmelser finns även för de övriga obligatoriska skolformerna (11 kap. 10 §, 12 kap. 7 § och 13 kap. 7 § skollagen).

I 5 kap. 7–13 §§ skolförordningen (2011:185) förtydligas att modersmålsundervisning kan anordnas som språkval, elevens val, skolans val eller undervisning utanför garanterad undervisningstid. En huvudman är skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk om minst fem elever i språket önskar undervisning och om det finns en lämplig lärare. Bestämmelsen om att det ska finnas minst fem elever gäller inte de nationella minoritetsspråken. Den generella rätten till modersmålsundervisning utanför den garanterade undervisningstiden kan begränsas till högst sju läsår om inte eleven har ett särskilt behov av sådan undervisning. Begränsningen gäller dock inte modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk eller i ett nordiskt språk.

Av 9 kap 6 § skolförordningen framgår att en elev som språkval får välja det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk engelska eller teckenspråk.

Utredningen förbättrade möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk

Utredningen förbättrade möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk lämnade sitt betänkande Nationella minoritetsspråk i skolan – förbättrade förutsättningar (SOU 2017:91) i november 2017. Utredningen föreslog i sitt betänkande att undervisningen i de fem nationella minoritetsspråken ska lyftas ut från de nuvarande generella bestämmelserna om modersmålsundervisning. Dessa språk föreslås regleras separat i lagstiftning som rör det svenska skolsystemet och ämnet ska benämnas nationellt minoritetsspråk. Ämnet nationellt minoritetsspråk föreslås anges som ämne i skollagen (2010:800) och det ska införas nya bestämmelser om undervisning i nationellt minoritetsspråk för alla de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Utredningen har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen om modersmål och studiehandledning på modersmål

I maj 2018 tillsatte regeringen en särskild utredare för att dels kartlägga tillgången till, organisationen av och deltagandet i modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande skolformer samt analysera vilka faktorer som eventuellt påverkar detta, dels analysera och bedöma om och hur studier i ämnet modersmål respektive studiehandledning på modersmål förbättrar elevernas studieresultat, bl.a. elevernas behörighet till gymnasieskolans nationella program. Utredaren skulle även vid behov lämna förslag på åtgärder och författningsförslag (U 2018:04, dir. 2018:38 och 2018:103). Utredaren överlämnade i april 2019 betänkandet För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål (SOU 2019:18) till regeringen. I betänkandet föreslogs bl.a. en förstärkt rätt till studiehandledning på modersmålet för nyanlända elever som tas emot i grundskolan samt att Skolverket ska få i uppdrag att samordna och driva utvecklingen av studiehandledning på modersmålet. Utredningen har remitterats (U2019/01794/S) och bereds inom Regeringskansliet.

Interpellation om modersmålsundervisning

Utbildningsministern har i en interpellation svarat på hur statsrådet avser att agera för att stärka elevers rätt till språkutveckling på sitt modersmål och för att stärka kvaliteten i och trygga elever tillgång till modersmålsundervisning (ip. 2022/23:34). Utbildningsministern har även fått frågan om statsrådet avser att tillsätta en utredning för att utveckla modersmålsundervisningen. Utbildningsministern har svarat bl.a. följande (riksdagens snabbprotokoll 2022/23:74 den 14 mars 2023, § 11).

I språklagen framgår att den som har ett annat modersmål än svenska, något av minoritetsspråken eller som använder teckenspråk ska ges möjlighet att utveckla och använda detta språk samt att detta är en skyldighet för det allmänna. I skollagen framgår att en elev med en vårdnadshavare som har ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och om eleven har grundläggande kunskaper i språket om eleven går i grundskolan och goda kunskaper om det är en elev i gymnasieskolan.

Kursplanen i modersmål i grundskolan framhåller att tillgången till sitt modersmål underlättar språkutveckling och lärande. Samtidigt finns få studier av svensk modersmålsundervisning, och det finns därför behov av mer kunskap inom området.

Modersmålsundervisningen omfattar många elever och ett stort antal språk, och det finns många olika sätt att organisera den medan förutsättningarna för undervisningen varierar. Det är därför viktigt för regeringen att säkerställa att undervisningen i modersmål verkligen bidrar till elevernas språkutveckling.

Tidöavtalet innehåller inga förslag om att avveckla modersmålsundervisningen. Däremot framgår att en översyn av modersmålsundervisningen ska göras och att en utredning ska tillsättas med uppgift att se över modersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integration eller elevens kunskapsutveckling i svenska språket. De nationella minoritetsspråkens särställning i lagen ska beaktas. Frågan bereds just nu inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis hänvisa till den rättsliga regleringen av rätten till modersmålsundervisning och undervisning i minoritetsspråk som gäller för grundskolan och för de övriga obligatoriska skolformerna. Bland annat framgår det av 10 kap. 7 § skollagen att modersmålsundervisning ska erbjudas till elever i grundskolan som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska och om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Vidare sägs att en elev som tillhör de nationella minoriteterna enligt bestämmelsen ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Vidare framgår av skolförordningens 5 kap. att modersmålsundervisning kan anordnas som språkval, elevens val, skolans val eller som undervisning utanför garanterad undervisningstid. Utskottet kan konstatera att det pågår ett beredningsarbete i frågan och vill mot denna bakgrund inte föregripa den pågående beredningen. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2022/23:283 (S), 2022/23:884 (C) yrkande 4, 2022/23:1023 (SD) yrkande 4, 2022/23:1024 (SD) yrkande 5, 2022/23:1214 (V) yrkandena 11 och 12, 2022/23:1474 (MP) yrkandena 1 och 2, 2022/23:2098 (MP) yrkande 12 och 2022/23:2128 (S) yrkande 27.

Fritidshem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fritidshemmen.

Jämför reservation 29 (S), 30 (V) och 31 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2128 Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 21 begärs att fritidshemmen ska prioriteras när det gäller både resurser och utbildad personal. Fritidshemmen har enligt motionärerna potential att bidra till både högre kunskapsresultat och jämlika livschanser.

I yrkande 22 vill motionärerna att man utvecklar samverkan mellan fritidshem och föreningsliv så att fler barn kan få ägna sig åt fritidsaktiviteter på eftermiddagarna. Lärhjälpp, idrottsträning och kultur- och musikskola inom ramen för fritidshemmets verksamhet skulle enligt motionärerna underlätta livspusslet för många familjer, ge många elever samma stöd i skolarbetet och samma chans till en meningsfull fritid.

I yrkande 23 anser motionärerna att rätten till fritidshem successivt behöver utvidgas till att omfatta alla elever.

I motion 2022/23:1434 av Louise Thunström och Paula Holmqvist (båda S) önskar motionärerna att man ska överväga att höja den pedagogiska ambitionsnivån på fritidshemmen och anpassa verksamheten efter de enskilda barnens behov.

I partimotion 2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20 begärs att regeringen ger Skolverket i uppdrag att ta fram rekommendationer för gruppernas storlek och personaltäteten i fritidshemmen. I dag saknas det riktmärken för hur stora grupper som är rimliga på fritidshemmen och hur mycket personal som bör finnas.

I kommittémotion 2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 13 önskar motionärerna att det skapas möjligheter för föreningslivet att komma till skolor och fritidshem för att låta barn testa nya aktiviteter. Det skulle enligt motionärerna öppna möjligheter för barn som annars kanske inte fått chansen att testa nya aktiviteter och att gå med i föreningslivet.

I yrkande 14 anser motionärerna att kommunerna ska leva upp till skollagen och barnkonventionen och erbjuda meningsfulla aktiviteter också när skolan är stängd på sommarloven och under andra lov. Motionärerna framhåller att kommunerna behöver arbeta fram en långsiktig plan för att inget barn ska behöva vara ensamt på loven.

Gällande rätt

Fritidshemmet är en del av skolväsendet, och verksamheten omfattas av bestämmelser i 1–6 kap. samt 14 kap. skollagen. Utbildningen i fritidshemmet

har till syfte att komplettera utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och de särskilda utbildningsformer som skolplikten kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande och erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap (14 kap. 2 § skollagen). En förutsättning för att eleverna ska uppleva fritiden som meningsfull är att verksamheten utformas med deras behov, intressen och erfarenheter som grund (prop. 2009/10:165 s. 404). Undervisningen i fritidshemmet ska stärka elevers möjligheter att ta del av ett aktivt förenings-, kultur- och friluftsliv i närmiljön. Den ska även behandla bl.a. närsamhällets och föreningslivets utbud av aktiviteter och platser för kultur, fritid och rekreation (Lgr 22).

Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Staten ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i specialskola och sameskola. Elevens hemkommun är skyldig att erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning (14 kap. 3 §). En elev ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt (5 §). Vidare ska elever även i andra fall erbjudas utbildning i fritidshem, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning (6 §). Fritidshem ska erbjudas t.o.m. vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem, om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem (7 §).

Huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö (14 kap. 9 § skollagen).

Utredningen om en utökad rätt till fritidshem

Utredningen om en utökad rätt till fritidshem (U 2021:05) redovisar sina förslag i betänkandet Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61). Förslagen syftar till att fler barn ska ges rätt att delta i fritidshemmets utbildning och få tillgång till en meningsfull fritid, utveckling och lärande. Förslagen syftar också till att skapa mer jämlika villkor för barn och elever i Sverige genom att ge fler barn tillgång till utbildningen i fritidshem.

Utredningen föreslår bl.a. att alla elever i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskolan samt särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras t.o.m. vårterminen det år eleven fyller tio år ska erbjudas allmänt fritidshem utan avgift. Utgångspunkten i betänkandet har

varit barnets bästa. Den nya regleringen som föreslås innebär att alla barn får tillgång till fritidshemmets utbildning. Därmed tillgängliggörs fritidshemmet även för barn till vårdnadshavare som t.ex. är arbetslösa, föräldralediga, långtidssjukskrivna, deltar i arbetsmarknadsåtgärder, uppbär försörjningsstöd eller är pensionärer.

Utredningen föreslår också att huvudmannen även i fortsättningen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö. Det föreslås att det ska läggas till i skollagen att huvudmannen också ska se till att fritidshemmet har ändamålsenliga lokaler. I betänkandet sägs att lokalerna behöver vara av sådan beskaffenhet att personalen kan utöva sitt tillsynsansvar genom att ha god uppsikt över eleverna och att dessa också känner sig trygga där. En ändamålsenlig användning behöver därför enligt förslaget kopplas till såväl personaltäthet som personalens utbildning. En god personaltäthet kan exempelvis medföra att en lokal blir ändamålsenlig i sin användning eftersom personaltätheten möjliggör en bredare användning av olika lokaler i skolans byggnad. Med en ändamålsenlig lokal bör således enligt utredningen anses en lokal i vilken den utrustning finns som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 8 maj 2023.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att fritidshemmets verksamhet kompletterar skolan, bl.a. genom att ge eleverna förutsättningar för lärande, och bidrar därigenom till skolans kompensatoriska uppdrag. Fritidshemmen ska även stimulera elevernas utveckling och lärande och erbjuda eleverna en meningsfull fritid och rekreation. Utskottet anser att fritidshemmets verksamhet är av stor betydelse för många barn och elever och vill även understryka att det framgår av läroplanen att fritidshemmet ska stärka elevers möjligheter att ta del av ett aktivt förenings-, kultur- och friluftsliv i närmiljön.

Utskottet noterar de förslag som Utredningen om en utökad rätt till fritidshem har lämnat i sitt betänkande SOU 2022:61. Förslagen syftar till att fler barn ska ges rätt att delta i fritidshemmets utbildning och få tillgång till en meningsfull fritid, utveckling och lärande samt till att skapa mer jämlika villkor för barn och elever i Sverige genom att ge fler barn tillgång till utbildningen i fritidshem. Den nya reglering som föreslås innebär att alla barn får tillgång till fritidshemmets utbildning. Vidare föreslår utredningen bl.a. att huvudmannen även i fortsättningen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö. Utredningens förslag har remitterats av Regeringskansliet och utskottet vill inte föregripa det arbete som pågår i frågan. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:610 (V) yrkande 20, 2022/23:860 (C) yrkandena 13 och 14, 2022/23:1434 (båda S) och 2022/23:2128 (S) yrkandena 21–23.

Reservationer

1. Övergripande värdegrundsfrågor, punkt 1 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvisst (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 3, 11, 18 och 19 samt avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 26,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 31 och 34,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 76 och

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Regeringen bör i sitt arbete överväga att fastställa föräldrars ansvar för barnens uppfostran i skollagen. Ett gott samarbete med föräldrar är mycket viktigt så att barnen känner att vuxenvärlden hjälps åt för att ge varje barn de bästa förutsättningar. Vi anser att ansvaret för barns väl och ve flyter för mycket i dag. Det behöver tydliggöras att det är skolans ansvar – och inte föräldrars – att förse barn och unga med de kunskaper som behövs så att de står väl rustade inför vidare studier eller arbetsmarknaden. Det är föräldrars ansvar – och inte skolans – att se till att barn och unga har en god uppfostran och uppför sig väl. Föräldrars ansvar för barns uppfostran och utveckling omnämns även i barnkonventionens artikel 18. Vi vill att föräldrarnas ansvar för de egna barnens uppfostran ska skrivas in i skollagen.

Regeringen bör även i sitt arbete understryka vikten av den svenska kulturen och det svenska kulturarvet. I kulturarvet ingår det svenska folkets gemensamma historia, kultur, samhällssystem, traditioner, normer, värderingar, språk och religion. Utan goda kunskaper om vårt kulturarv, vilket även omfattar medborgaransvar och hur vi bör behandla varandra, är det svårt, om inte omöjligt, att bli en naturlig del av det svenska samhället. Skolan bör därför betona svensk kultur, den kristna etiken och den västerländska humanismens centrala betydelse för vårt samhälle, samt Sveriges immateriella och materiella kulturarv – dvs. tidigare generationers samlade kunskap och erfarenheter samt bekantskap med äldre föremål, fornlämningar, kulturmiljöer och byggnadsverk. Undervisningen om svensk kultur och svenskt kulturarv ska följa eleven

genom hela grundskolan och anpassas till respektive kursplan. Regeringen borde beakta detta i arbetet med läroplaner och ämnesplaner.

Vi anser vidare att skolan ska lära ut den djupa innebörden av demokrati och respekt för andras åsikter samt stimulera och uppmuntra till kritiskt och självständigt tänkande. Vidare bör etik och moral betonas mer än i dag så att eleverna lär sig kamratanda, ärlighet, samarbete och visad hänsyn. I enlighet med detta ska skrivningarna om diskriminering i läroplanen för grundskolan (Lgr 22) ändras. I nuvarande text står det följande: ”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.” Vi anser att även politisk åskådning och politisk partitillhörighet inte ska utgöra grund för diskriminering och därför föras in i läroplanen.

Regeringen ska också i sitt arbete beakta värdet av att skolan ska vara partipolitiskt neutral. Det har under senare år det framkommit att lärare under lektionstid tagit partipolitisk ställning. Skolan ska vara neutral och vara tydlig med att sådant beteende inte får förekomma. Det ska föras in i läroplanen och i skollagen att partipolitisk propaganda inte får förekomma under skoltid av skolpersonal. I första hand bör varning ges till den som på detta sätt bryter mot de demokratiska spelreglerna. Entledigande ska bli aktuellt om partipolitiskt ställningstagande fortsatt görs trots varning. Lärarna ska förväntas uttrycka sig så pass neutralt att eleverna inte ska kunna ana vederbörandes partipolitiska preferenser.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Övergripande värdegrundsfrågor, punkt 1 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 31 och 34 samt

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 76 och

avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 26,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 3, 11, 18 och 19 samt

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Våra attityder, normer och tankemönster formar samhället. Den insikten medför fantastiska möjligheter men också ett stort ansvar, inte minst i fråga om vilka uppfattningar, normer och tankemönster vi för vidare till barnen. Kön är i huvudsak en social konstruktion som är historiskt, kulturellt och socialt föränderlig. En kultur som stöder sexuell aggression och våld, sexistiskt språkbruk, sexuella trakasserier och objektifiering, ökar acceptansen för sexualbrott och våld. Det är därför av avgörande betydelse att arbetet med värderingar påbörjas redan på förskolan och sedan fortsätter under hela skoltiden.

Kunskapen om våld och tvång i ungas nära relationer behöver öka och en eventuell negativ utveckling motverkas. Sexuella trakasserier och objektifiering ökar acceptansen för sexualbrott och våld. Det är därför av avgörande betydelse att arbetet med värderingar påbörjas redan på förskolan och sedan fortsätter under hela skoltiden.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Övergripande värdegrundsfrågor, punkt 1 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 26 och avslår motionerna

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 31 och 34,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 3, 11, 18 och 19,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 76 och

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Kommittén Demokratin 100 års förslag om att skolans demokratiuppdrag bör förtydligas genom att Skolverket får i uppdrag att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial. Redan i dag spelar skolan en central roll i det demokratiska systemet genom sitt uppdrag att förmedla och förankra kunskap och demokratiska värden. Det finns dock oklarheter i synen på hur skolans demokrati ska tolkas och omsättas i praktiken. På sikt kan detta innebära att alla barn och unga inte ges samma möjlighet att utbildas till

medvetna och kompetenta samhällsmedborgare. Eftersom demokratiuppdraget är centralt för att bygga våra framtida demokratiska medborgare behöver denna fråga tas på stort allvar. Kommitténs bedömning att Skolverket bör utvärdera konsekvenserna av att politiska företrädare numera alltmer sällan bjuds in till skolorna bör lyftas fram.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

4. Hedersrelaterade frågor, punkt 3 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motionerna

2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 37,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42,

2022/23:1449 av Mattias Jonsson och Adnan Dibrani (båda S) och

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 82.

Ställningstagande

Regeringens arbete mot hedersrelaterat förtryck ska även omfatta ett förbud mot klädkontroll av förskolebarn. Det har återkommande rapporterats om fall där vårdnadshavare bett förskolans personal att säkerställa och kontrollera att deras barn använder s.k. värderingsstyrd slöja under sin vistelse på förskolan. Vi har erfarit att personal har vittnat om att man inte har kunnat neka detta på grund av bristande lagstiftning och för att man velat undvika konfrontation och konflikt. För att säkerställa dessa flickors rätt att få vara barn, samt ge stöd till personalen att kunna neka en sådan begäran från vårdnadshavare, behöver lagstiftningen revideras så att denna typ av kontroll blir olaglig och därmed inte möjlig att genomföra.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

5. Hedersrelaterade frågor, punkt 3 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 37,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 och

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 82 och

avslår motionerna

2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 6 och

2022/23:1449 av Mattias Jonsson och Adnan Dibrani (båda S).

Ställningstagande

Många unga tjejer och killar utsätts för hedersförtryck vilket i många fall blir synbart i skolan. Det kan bl.a. handla om att elever förbjuds att delta på vissa lektioner eller obligatoriska moment. Det är därför viktigt att det upprättas handlingsplaner mot hedersförtryck i grund- och gymnasieskolor. Mer kunskap är en nyckel i arbetet med att upptäcka att en elev är utsatt för hedersrelaterat förtryck eller våld. Det behövs också en förbättrad samverkan mellan myndigheter i arbetet med att förebygga och upptäcka hedersproblematik och att yrkesverksamma som jobbar nära unga människor, tjänstemän på kommuner och myndigheter samt personal inom skolan, inklusive förskolor, utbildas i hedersproblematik. Elevers rätt till skolgång och därmed huvudmännens skyldighet att leva upp till skollagen kan inte nog poängteras.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Genusfrågor i skolan, punkt 5 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 36, 37, 77 och 78.

Ställningstagande

Det finns saker som regeringen bör beakta för att uppnå en jämställd utbildning, bl.a. finns det en ökande tendens att inom svenskt skolväsende göra avkall på grundläggande likabehandling av flickor och pojkar. Exempelvis ordnas det med könssegregerade aktiviteter i skolan och man accepterar att flickor bär klädesplagg som begränsar deras frihet. Det är enligt vår mening oroväckande. I vårt land ska våra värderingar gälla. Skillnader i när eller hur olika högtider, på grund av olika religionstillhörighet, firas är inte upp till skolväsendet eller samhället i övrigt att rätta sig efter. Lika oroväckande är det enligt vår mening att pojkars skolresultat sedan lång tid har legat väsentligt lägre än flickors. Här finns utrymme för att förbättra skolans uppdrag att rusta barn inför framtiden. Vi anser att det är av yttersta vikt att särskilt beakta de problem som vi har beskrivit ovan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Genusfrågor i skolan, punkt 5 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 36, 37, 77 och 78 samt
avslår motionerna
2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1 och
2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Alla barn ska få chansen att utveckla sin fulla potential, oavsett kön och könsidentitet. Vi måste säkerställa att inget barn begränsas i sina val. En viktig

del i att ge alla barn alla möjligheter är det som kallas genuspedagogik. Det ska alla barn få tillgång till.

Det är också viktigt att pojkar och flickor möts med samma höga förväntningar i skolan och erbjuds samma möjligheter att utvecklas och lyckas i sina studier. Uppdelningen i tydliga könsroller börjar redan i förskolan och skolan. Flickor fostras att vara duktiga medan pojkarna halkar efter i skolan. Samtidigt mår många unga i dag dåligt. Det drabbar framför allt flickor som kämpar med utseendeideal och prestationsångest. Pojkars framtid påverkas av deras sämre skolresultat. Dessutom är det många unga hbtqi-personer som mår dåligt av de begränsande normer som finns, och där kan vi se att unga transpersoner är särskilt utsatta. Pojkar och flickor behöver mötas med samma höga förväntningar i skolan och erbjudas samma möjligheter att utvecklas och lyckas i sina studier. Destruktiva mansnormer upprätthåller en antipluggkultur bland pojkar, och leder i slutändan till att kvinnor utsätts för diskriminering och våld.

Att förändra normer tar tid, inte minst när det gäller grundläggande normer som har sitt ursprung i den patriarkala maktordning som råder i vårt samhälle. För att arbeta förebyggande mot destruktiva mansroller och för att ändra på begränsande normer och värderingar är det viktigt med genuspedagogik och normkritik i förskolor och skolor.

De strukturer som finns i samhället går igen i skolan. Flickor presterar bättre än pojkar, flickor utsätts oftare för trakasserier och flickor mår oftare sämre. Samtidigt finns det normer kring vad som anses manligt och maskulint, något som många pojkar inte känner sig hemma i. Detta är en utveckling som kan vändas genom att stärka elevhälsan och lärarnas kunskap om genusfrågor och normkritik. Därför bör det inrättas ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik, så att framgångsrika modeller kan spridas till kommuner och andra huvudmän. Det ska också kunna fungera som ett resurscentrum där kompetens i normkritisk pedagogik kan samlas så att den blir lättillgänglig för kommuner och enskilda skolor. Centrumet kan även få i uppdrag att granska läromedel, läroplaner och andra dokument ur ett normkritiskt perspektiv.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Ansvaret för tryggheten och studieron i skolan, punkt 6 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 15 och 16 samt

avslår motionerna

2022/23:381 av Anna Wallentheim (S) yrkande 5,

2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 och

2022/23:2005 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Många unga brottsoffer utsätts för brott i skolmiljön. Skolornas skyldigheter när det gäller elever som allvarligt stör studieron eller tryggheten för andra elever bör skärpas när det gäller möjligheten att flytta elever som allvarligt stör studieron eller tryggheten för andra elever.

Skolan ska inte utgöra en frizon för brott och svenska skolor ska därför, i likhet med vad som gäller i exempelvis Storbritannien och Finland, vara skyldiga att polisanmäla misstankar om att ett barn utsätts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa i skolan eller i koppling till skolmiljön.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Ordningsregler i skolan, punkt 7 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 18 och

avslår motion

2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkandena 2 och 4.

Ställningstagande

Vi anser att regeringspartierna och Sverigedemokraterna har en uttalad avsikt att frånta eleverna inflytande och medbestämmande över ordningsreglerna. Det riskerar att minska delaktigheten från eleverna men också ordningsreglernas legitimitet och efterlevnaden av dessa. Vi vill därför säkerställa och värna elevernas inflytande i svensk skola.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25 och avslår motionerna

2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 3–6, 8 och 9,

2022/23:571 av Annette Rydell (S),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 25,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 49,

2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2022/23:1007 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 82,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2,

2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M),

2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 2,

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25,

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 9 och 10,

2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1–4,

2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S),

2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S),

2022/23:1856 av Sten Bergheden (M),

2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M),

2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 9–11,

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 56,

2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3 och

2022/23:2248 av Runar Filper (SD).

Ställningstagande

Den socialdemokratiskt ledda regeringen genomförde en rad insatser för att främja läsandet bland unga. Läroplanerna ändrades så att högläsning tydligt blev en del av förskolans verksamhet. Hundratals miljoner har satsats på

kompetensutveckling för förskollärare och lärare i läs- och skrivutveckling inom ramen för Läsluft. Att fortsätta stärka läs- och skrivförmågan är enligt vår mening avgörande för att kunskapsresultaten ska fortsätta öka. Därför bör fler läsfrämjande insatser också genomföras.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 3–6, 8 och 9,

2022/23:571 av Annette Rydell (S),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 25,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 49,

2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2022/23:1007 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 82,

2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M),

2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 2,

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25,

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 9 och 10,

2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1–4,

2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S),

2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S),

2022/23:1856 av Sten Bergheden (M),

2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M),

2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 9–11,

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 56,

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25,

2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3 och

2022/23:2248 av Runar Filper (SD).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen i sitt arbete borde verka för att stärka det svenska språket i skolan. Samtalsspråket i skolan ska enligt vår mening alltid vara svenska under lektionstid, med undantag för språklektioner, skolor för nationella minoriteter och de internationella skolor som av hävd har tillstånd att undervisa på andra europeiska språk. Troligtvis är det mest effektiva sättet för elever att lära sig svenska på att tala svenska med sina svenska och utländska kamrater i skolan. Förstärkt svenskundervisning ska ges till elever med undermåliga svenskkunskaper och resurserna bör tas från den nuvarande modersmålsundervisningen. Vi anser att regeringen borde beakta betydelsen av svenska som samtalsspråk i skolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

12. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25 och

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 9 och 10 samt avslår motionerna

2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 3–6, 8 och 9,

2022/23:571 av Annette Rydell (S),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 25,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 49,

2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2022/23:1007 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 82,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2,

2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M),

2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 2,

2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1–4,

2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S),
2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S),
2022/23:1856 av Sten Bergheden (M),
2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M),
2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 9–11,
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 56,
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25,
2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3 och
2022/23:2248 av Runar Filper (SD).

Ställningstagande

För många unga kvinnor och flickor är vardagen fylld av rädsla, obehag och en ständig beredskap för trakasserier, närmanden och t.o.m. övergrepp. Rädslan begränsar unga kvinnors handlings- och livsutrymme och hindrar dem från att utveckla en grundmurad självkänsla och ett gediget självförtroende. Regeringen bör därför ta initiativ till att feministiskt självförsvar erbjuds alla flickor i skolan från årskurs 7. Feministiskt självförsvar handlar om att skaffa sig kunskap om det sexualiserade våldet, om samarbete mellan flickor eller kvinnor samt om att skaffa sig handlingsberedskap att försvara sig mentalt, verbalt och fysiskt i en värld där flickor och kvinnor är underordnade och utsatta. Feministiskt självförsvar kan introduceras genom små förändringar i skolans styrdokument och genom inkludering i ett befintligt ämne under något eller några tillfällen per termin då instruktörer bjuds in till skolorna.

Friluftsdagarna har minskat över tid sedan obligatoriet togs bort ur skollagen på 1990-talet. Den nya kursplanen innehåller inte längre texter om att eleverna ska lära sig om allemansrätten. Vi anser att det är en olycklig utveckling och att det är en grundläggande kunskap som barn behöver få med sig under sin skoltid. Kunskap om allemansrätten ska därför återinföras i skolans styrdokument.

I dag är Naturvårdsverket ensam ansvarig myndighet för det nationella målet Ett rikt friluftsliv i skolan. Även Skolverket bör få ett tydligt ansvar för det nationella målet. Skolan är en viktig arena för att dagens unga både ska kunna ta steget till det organiserade friluftslivet och bli bekväma med att vistas ute i naturen på egen hand. Många av friluftslivsföreningarna erbjuder utbildning för pedagoger och sedan 2012 är ett av de tio nationella målen för friluftslivspolitikerna Ett rikt friluftsliv i skolan. Trots detta visar utvärderingarna att det är det enda mål som haft en försämrad utveckling sedan målen antogs. En bidragande orsak är förändringar i skolans styrdokument. Skolverket är den myndighet som skulle kunna initiera förslag till förbättringar, utbildning och förtydligade uppdrag till skolverksamma och behöver pekas ut som en av de ansvariga myndigheterna för att det nationella målet ska uppnås.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

13. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 25 och

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 49 och
avslår motionerna

2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkandena 3–6, 8 och 9,

2022/23:571 av Annette Rydell (S),

2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2022/23:1007 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 82,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2,

2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M),

2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 2,

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25,

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 9 och 10,

2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1–4,

2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S),

2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S),

2022/23:1856 av Sten Bergheden (M),

2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M),

2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 9–11,

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 56,

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25,

2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3 och

2022/23:2248 av Runar Filper (SD).

Ställningstagande

Satsningar på information, förstärkt sex- och samlevnadsundervisning, föräldrastöd och stöd till unga med psykisk ohälsa är viktiga åtgärder för att

skydda unga människor från att falla offer för sexualbrott eller dras in i s.k. sugardejting som ofta är en inkörsport till prostitution. I den reviderade läroplanen gavs sexualundervisningen nytt fokus men det finns fortfarande ett behov av att se över möjligheten att förebygga och skydda unga från att utsättas för sexualbrott genom att förstärka sex- och samlevnadsundervisningen, stödet till unga med psykisk ohälsa och föräldrastödet. Det finns även ett behov av att se över hur undervisning i livkunskap och kunskap om psykisk ohälsa kan stärkas inom ramen för ämnet idrott och hälsa.

Hem- och konsumentkunskapen behöver stärkas i skolan eftersom den är viktig inför det kommande vuxenlivet. Den ger verktyg för att skapa en fungerande vardag och kunna göra medvetna val som konsument med hänsyn till jämställdhet, hälsa, ekonomi och miljö. Skolinspektionens granskning från 2019 visar att hem- och konsumentkunskapsundervisningen behöver utvecklas, och att det finns brister särskilt i delarna om privatekonomi och jämställdhet i hemmet. Undervisningen i hem- och konsumentkunskap behöver fortsätta stärkas inom ramen för den regelbundna översynen av kurs- och timplaner.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

14. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1–4,

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 9–11 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 56 och

avslår motionerna

2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 3–6, 8 och 9,

2022/23:571 av Annette Rydell (S),

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 25,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 49,

2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2022/23:1007 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 82,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2,
2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M),
2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 2,
2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25,
2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 9 och 10,
2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S),
2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S),
2022/23:1856 av Sten Bergheden (M),
2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M),
2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25,
2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3 och
2022/23:2248 av Runar Filper (SD).

Ställningstagande

Det är viktigt att medie- och informationskunnigheten stärks i skolan. När de flesta människor, inte minst unga, tillbringar mycket tid i den digitala miljön och exponeras för en flod av olika budskap är förmågan att kritiskt analysera information och olika källor viktigare än någonsin. Utan en sådan förmåga ökar sårbarheten för propaganda, felaktigheter och förvanskade budskap av olika slag. Den som saknar förmåga att särskilja sant från falskt, eller inte kan sätta information i rätt sammanhang, får svårare att bygga solid kunskap. Det ökar också risken för att antidemokratiska budskap får genomslag. Därför har det som brukar kallas för medie- och informationskunnighet (MIK) en självklar plats i skolan. Uppdraget att undervisa i medie- och informationskunnighet ska därför stärkas i grund- och gymnasieskolans läroplaner.

Okunskap ska inte ligga till grund för att arter hotas och utrotas. Därför behöver artkunskap och artskydd vara en naturlig del av undervisningen i alla skolor. Alla barn och ungdomar borde få möjligheten att lära sig de vanligaste fåglarna, träden och blommorna i vårt land. Alla kommuner i Sverige borde säkerställa att det finns ungdomsverksamhet inriktad på natur och friluftsliv. Tillbakagången av arter sker i hög grad i det tysta. Genom ökad kunskap om naturen skapas en större förståelse för de värden som nu står på spel. Kunskapen om naturen är en viktig del i läroplanen från förskolan till grundskolan och det finns ett stort värde i att kunskap om natur och om biologisk mångfald finns med och utökas i läroplanerna för alla skolformer.

Det är också viktigt att ta tillvara friluftslivet som en pedagogisk resurs i alla skolformer. Friluftsliv i skolan erbjuder utmaningar och möjligheter där elever kan träna kreativitet, samarbete och problemlösningsförmåga. Det är också en ingång till att diskutera och lära mer om naturen och om hur vi använder jorden och dess resurser. Rörelse och motion är dessutom bra för både hälsan och lärandet. Att skolan ger alla elever erfarenhet av att vara ute i skog och mark är avgörande för att ge alla barn och ungdomar kunskaper och

erfarenheter för att självständigt kunna röra sig i naturen och ta del av friluftslivets möjligheter. I dagsläget finns friluftsliv enbart med som mål i läroplanen inom ämnet idrott och hälsa, men ett kollegialt ämnesövergripande samarbete inom området vore lämpligt. Friluftsliv har en tydlig koppling till bl.a. miljöfrågor, hållbar utveckling, biologisk mångfald och klimat, som alla finns med som mål inom andra ämnen. Ett kollegialt samarbete ger möjlighet till ökad måluppfyllelse och förbättrar elevernas lärande.

Alla skolhuvudmän ska i samverkan med rektorer se till att tillgången och kompetensen för att bedriva utomhuspedagogik i naturen tillgodoses för att uppfylla syftet och målen i den nya läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet (Lgr 22). Huvudmannen ska se till att alla elever, oavsett var i landet de bor eller vilken skola de går i, får lära sig mer om naturen utomhus. Rektorn ska i sin tur se till att medarbetarna får den kompetensutveckling och fortbildning som krävs för att nå syftet och målen i den nya läroplanen.

Alla barn och elever i Sverige bör få lära sig om allemansrätten i skolan. Det är en grundförutsättning för friluftslivet. Allemansrätten finns inskriven i regeringsformen, är en nationalsymbol för Sverige och ger oss kunskap om både rättigheter och skyldigheter i vårt umgänge med naturen. Det är viktigt att allemansrätten lärs ut genom att den tillämpas i praktiken i lärandet om hållbarhet, natur och friluftsliv.

Skolverket bör få i uppdrag att ansvara för det nationella målet Ett rikt friluftsliv i skolan. Det finns ett problem i att Naturvårdsverket ansvarar för målet men exempelvis inte har tillsyn över skolan. Många lärare saknar även tillräckliga kunskaper och kompetens för att undervisa om friluftslivet. Det kan befaras att friluftslivet i grundskolan kommer att försvagas efter ikraftträdandet av de nya läro- och kursplanerna hösten 2022.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

15. Betyg, bedömning och kunskapskrav, punkt 10 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:911 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5 och

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4, 7, 8 och 10 samt avslår motionerna

2022/23:167 av Mona Olin (SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 28,
2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 och
2022/23:2009 av Johanna Rantsi (M).

Ställningstagande

Elever som är praktiskt och estetiskt lagda har i dag små möjligheter att briljera på grund av de teoretiska krav som ställs för att få höga betyg. En elev i årskurs 9 som med egna händer och stor kreativitet exempelvis har snidat en utsökt slidkniv bör rimligen erhålla högsta betyg. I dag ställs följande teoretiska krav i slöjddämnet för att få betyget A: ”Eleven för välutvecklade resonemang om arbetsprocessen och resultatet samt hur det genomförda arbetet har påverkat kvaliteten, uttrycket och miljön.” Teoretiska moment – i den mån de behövs – ska enligt vår mening inte utgöra betygs-kriterier för bild, slöjd, musik och idrott, utan det ska vara utövandet eller bemästrandet av själva hantverket som ska utgöra betygsgrund. Regeringen borde därför i sitt arbete beakta nya betygs-kriterier för praktiska ämnen.

Det bör införas skriftliga ordningsomdömen fr.o.m. årskurs 1. Syftet är att uppmuntra eleven att vara ordningsam i skolan och ge vårdnadshavarna adekvat information om hur deras barn sköter sig. Frågor som berör barns uppförande kan kännas obekväma att ta upp med föräldrar, men med ordningsomdömen skulle detta samtal falla sig naturligt. Ytterligare en vinst med skriftliga ordningsomdömen är enligt vår mening att det går att göra jämförelser över tid av om uppförandet förbättras. En god ordning i skolan främjar målet att alla elever ska uppnå kunskapsmålen och få goda resultat samt att miljön i skolan ska vara trivsamt för alla.

Betyg bör bli obligatoriska fr.o.m. årskurs 4. Fördelarna med att införa tidiga betyg är flera. Betyg medverkar till att höja kunskap- och kvalitetsnivån i skolan, tydliggör kunskapsmålen och synliggör elevernas kunskapsutveckling. Det viktigaste argumentet för betyg i relativt tidiga årskurser är att det möjliggör tidig upptäckt av barn i behov av stödinsatser. Betyg gör det också möjligt för föräldrarna att få en mer rättvis bild av barnets kunskapsnivå. De omdömen som ges verbalt till elever och föräldrar har i praktiken inte visat sig vara tillräckliga. Från höstterminen 2021 får rektorer besluta att betyg ska sättas i årskurs 4. Vi befarar att denna frivillighet leder till att betyg kommer att sättas i skolor där elever överlag är studiemotiverade, men inte i de skolor där elever behöver betyg för att höja studiemotivationen. Vi anser att alla elever ska ges samma villkor om det är möjligt. Tydliga utvärderingar ska vara en naturlig del i skolan och betyg bör därför vara obligatoriska från årskurs 4.

Betyg ska också ges i varje enskilt ämne i grundskolan. Det ska finnas en likvärdighet i betygssättning där samma regler och system gäller för alla skolor. Kunskaper ska också utvärderas och presenteras så stringent som möjligt. Därför vill vi att rektorer inte ska kunna besluta om sammanfattande betyg i SO-ämnena (samhällsorienterande ämnen) och NO-ämnena (naturorienterande ämnen). Det som gäller nu är att rektorer för skolor som har

ämnesövergripande undervisning i natur- och samhällsorienterande ämnen kan välja att sätta sammanfattande betyg i årskurs sex. Den valfriheten ger stora skillnader mellan skolor, vilket medför ojämlikhet och svårigheter att jämföra förutsättningar och resultat. Om alla elever får betyg enligt samma system har de mer likvärdiga förutsättningar, krav på kunskapsinhämtning och krav på att uppvisa inhämtade kunskaper. Om betyg ges i varje enskilt ämne skulle det innebära en fokusering på varje specifikt ämne och ett tydliggörande av vad som krävs när det gäller kunskapsinhämtningen.

För att inhämta kunskaper behöver eleverna vara närvarande i skolan. Närvaro ska främjas och frånvaro ska åtgärdas och noteras i betyget. Även i elevernas kommande yrkesliv är det av största vikt att vara delaktig och närvarande. Det är därför nödvändigt att det lärs in från början i skolan och att åtgärder sätts in på ett tidigt stadium vid olovlig frånvaro. Vi anser att elevernas vårdnadshavare omedelbart ska få information från skolan när deras barn är frånvarande från skolan. Elever med olovlig frånvaro har uppvisat bristande ansvarstagande och det bör få konsekvenser. Därför är det viktigt att olovlig frånvaro införs i betyget.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

16. Betyg, bedömning och kunskapskrav, punkt 10 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 28 och avslår motionerna

2022/23:167 av Mona Olin (SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:911 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4, 7, 8 och 10,

2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD) yrkande 3 och

2022/23:2009 av Johanna Rantsi (M).

Ställningstagande

Det är viktigt att se över hur central rättning och sambedömning av prov kan göras så långt det är möjligt för att stärka likvärdig bedömning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

17. Nationella prov, punkt 11 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 24 och
avslår motionerna
2022/23:235 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:1818 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2078 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Ställningstagande

Betygssystemet måste bli mer rättvist. Framväxten av en svensk skolmarknad har lett till en ökande betygsinflation där betygen sätts högre än den faktiska kunskapsutvecklingen motiverar. Konkurrensen om elever på skolmarknaden ökar risken för att glädjebetyg blir ett sätt att skapa nöjda kunder och att pressen på lärare ökar i betygssättningen. Betygsinflationen underminerar trovärdigheten i betygssystemet och ska motverkas. De nationella proven kan här både stötta lärarna i deras betygssättning och motverka betygsinflationen. För att öka likvärdigheten och rättssäkerheten i betygssättningen, men också minska lärarnas administrativa börda, ska steg fortsätta tas för central rättning av nationella prov.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

18. Läromedel, punkt 12 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 26 och
avslår motion

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det behöver genomföras förslag som säkerställer en god och likvärdig tillgång till läromedel av hög kvalitet på alla skolor. Bra läromedel är en viktig del av undervisningen och är avgörande för våra barn och ungas lärande, inte minst för dem som inte kommer från studievana hem. Alla elever ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Trots detta är tillgången till läromedel ojämlig och många skolor har inaktuella läromedel. På många skolor tvingas lärare kopiera kompendium vilket både tar tid från undervisningen, minskar likvärdigheten och försämrar föräldrars möjlighet att få en sammanhängande bild av undervisningen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

19. Läromedel, punkt 12 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 3 och
avslår motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 26.

Ställningstagande

Det behöver göras en översyn av möjligheterna att införa en centralt samordnad granskning av läromedel till stöd för lärare. Syftet är att granska läromedel efter deras kvalitet och i vilken mån de speglar läroplanen samt beaktar jämställdhetsaspekter. Sedan Statens institut för läromedelsinformation lades ned 1991 är det upp till varje skola eller huvudman att avgöra om ett läromedel uppfyller läroplanen och är av god kvalitet. Tyvärr blir det i praktiken oftast upp till den enskilda läraren att genomföra granskningen. Det bör därför införas en centralt samordnad granskning av läromedel där de graderas utifrån huruvida de följer läroplanen, deras kvalitet och hur de beaktar jämställdhetsaspekter. Ansvaret bör ligga på den ansvariga myndigheten att utveckla det tillsammans med verksamma lärare för såväl traditionella som digitala läromedel. Det ska inte resultera i en tvingande lista utan ses som ett stöd för lärarna i deras val av läromedel. Det behövs dessutom granskning,

rådgivning och stöd för användning av AI-understödda läromedel och individualiserade digitala läromedel.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

20. Läromedelsutredningens förslag, punkt 13 (S, MP)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Aylin Fazelian (S) och Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 28 och
avslår motion
2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att Läromedelsutredningens förslag ska förverkligas. År 2021 presenterade Läromedelsutredningen sina förslag utifrån uppdraget att bl.a. föreslå hur statens roll ska se ut när det gäller läromedel i svensk skola. Bland förslagen fanns inrättandet av en läromedelsnämnd, ett statligt produktionsstöd och ett förtydligande av skollagens bestämmelser om elevernas tillgång till böcker och lärverktyg. Förslagen är viktiga för att säkerställa en god och likvärdig tillgång till läromedel av hög kvalitet på alla skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

21. Läromedelsutredningens förslag, punkt 13 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15 och
avslår motion
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 28.

Ställningstagande

Det är av yttersta vikt att boken har sin givna plats även i dagens undervisning och att elever och lärare har tillgång till sakliga och allsidiga läromedel. Nedskärningarna inom grundskolan har lett till en sämre tillgång till aktuella, allsidiga och objektiva läroböcker och andra läromedel. Läromedelsutredningen konstaterade 2021 att alltför många elever saknar tillgång till läromedel, särskilt läroböcker (SOU 2021:70). Utredningen lade fram en rad förslag på lagskärpningar och andra insatser för att garantera elevers tillgång till läromedel. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med lagförslag baserade på Läromedelsutredningens förslag.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

22. Skolbibliotek, punkt 14 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 29 och avslår motionerna

2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och

2022/23:1466 av Amanda Lind m.fl. (MP).

Ställningstagande

Det finns ett behov av att öka likvärdigheten i tillgången på ändamålsenliga skolbibliotek. Skolbiblioteken är viktiga för lärandet och för att tillgången till bl.a. litteratur, läromedel och digitala resurser ska vara jämlik. Den socialdemokratiskt ledda regeringen satsade på personalförstärkningar i skolbibliotek, och genom Läslyftet har även skolbibliotekarier fått möjlighet till kompetensutveckling. Texter om skolbiblioteken fördes in i läroplanerna. I dag ser vi dock att tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek är ojämlik. En del skolor har bemannade skolbibliotek och god tillgång på läromedel medan andra, ofta vinstdrivande friskolor, sparar in på resurser genom att bara erbjuda en boklåda eller en hylla i korridoren. Vinstjakten skapar incitament för skolkoncerner att spara in på skolbibliotek och att våra barn och ungas läsande prioriteras ned. Vi vill att Skolverkets nuvarande uppdrag om Läslyftet fortsätter, att syftet med skolbiblioteken förtydligas och att det införs ett krav på en biblioteksplan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

23. Skolbibliotek, punkt 14 (V, MP)

av Daniel Riazat (V) och Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och
2022/23:1466 av Amanda Lind m.fl. (MP) samt
avslår motion
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 29.

Ställningstagande

Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel (U2019:04) föreslår i sitt delbetänkande Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3) att det ska framgå av skollagen att skolbibliotek ska vara bemannade, i första hand med personal som har examen inom biblioteks- och informationsvetenskap.

En anledning till att elever inte får tillgång till skolbibliotek är att de inte är bemannade. Eleverna möts av en låst dörr. Orsakerna varierar över landet och över tid. Det handlar om sparkrav, vinstintresse och okunskap hos rektorer och förtroendevalda om fördelarna med bemannade skolbibliotek. Vi anser att varje elev ska ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek. Det behöver därför förtydligas i skollagen att skolbiblioteken ska vara bemannade. Huvudmannen ska sträva efter att i första hand anställa personal som har en examen inom biblioteks- och informationsvetenskap.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

24. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S),
Mats Wiking (S) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 27 och
avslår motionerna
2022/23:283 av Kadir Kasirga (S),
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,
2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,
2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5,
2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 12,
2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt
2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

Goda språkkunskaper i svenska, engelska och andra språk blir alltmer en tillgång i en global värld. Forskning visar att modersmålsundervisning förbättrar ordförrådet inte bara på modersmålet men också på svenska och dessutom bidrar till bättre skolresultat. Den översyn av modersmålsundervisningen som regeringspartierna och Sverigedemokraterna aviserat riskerar därmed snarare att leda till negativ påverkan på både kunskapsutvecklingen i modersmålet och i svenska språket. Vi vill i stället stärka modersmålsundervisningen och den nationella minoritetsspråksundervisningen i linje med forskningen på området.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

25. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 och
2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5 och
avslår motionerna
2022/23:283 av Kadir Kasirga (S),
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,
2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 12,
2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 och
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 27.

Ställningstagande

Tidigare studier visade att ett starkt modersmål är viktigt för barns utveckling av sitt andraspråk, men senare forskning har visat att det varken gör från eller till. Förskolans uppdrag att utveckla barnets modersmål bör därför enligt vår mening helt strykas från förskolans läroplan för att ge utrymme till att utveckla det svenska språket.

I Tidöavtalet fastslås att en utredning ska tillsättas med uppgift att se över modersmålsundervisningen i syfte att den inte negativt ska påverka integration eller elevens kunskapsutveckling i svenska språket, samt att de nationella minoritetsspråkens särställning i lagen ska beaktas. Vi anser att det är viktigt att alla elever så snabbt som det är möjligt lär sig tala och skriva god svenska. Med stöd av dansk forskning, som visar att modersmålsundervisning inte ger någon positiv effekt för att lära sig det nya landets språk, anser vi att modersmålsundervisning bör avskaffas. Det skedde i Danmark 2006. Nationella minoritetsspråk ska naturligtvis vara undantagna. Att utveckla sitt modersmål står respektive familj fritt att göra på fritiden och undervisningen bör bekostas av barnets vårdnadshavare framför allmänna skattemedel. Regeringen bör därför i sitt arbete för en bättre skola överväga en uppdatering av läroplanen där modersmålsundervisningen med undantag för de nationella minoritetsspråken utmönstras.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

26. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 12 samt avslår motionerna

2022/23:283 av Kadir Kasirga (S),

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5,

2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 27.

Ställningstagande

Lärande är starkt förknippat med modersmålet. Att befästa kunskaper i det egna språket är också en väg till att lära sig svenska. Ämnet har därför det viktiga uppdraget att stödja eleverna i deras kunskapsutveckling. Det är av största vikt att fortsätta stärka modersmålsundervisningen. Elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna har en något starkare rätt till modersmålsundervisning än andra elever. Det finns inga krav på att språket ska vara elevens dagliga umgängesspråk eller att eleven ska ha några kunskaper i språket. Men i skolans timplan ges modersmål tyvärr inte samma status som övriga skolämnen med garanterad undervisningstid trots att ämnet har kunskapskrav och betygs-kriterier. Regeringen bör därför ta initiativ till en nivå på minsta garanterade undervisningstid i modersmålsämnet där minoritetsspråken ingår i grundskolan.

Regeringen bör även tillsätta en utredning som ser över utbildningskedjorna för alla nationella minoriteters språk och kultur inom lärosätena i syfte att de ska vara sammanhängande. Den förra regeringen konstaterade att det krävs en obruten utbildningskedja från språkutveckling i förskolan till modersmålsundervisning i grundskolan och gymnasieskolan, vidare till universitetsutbildningar i språken samt möjlighet att utbilda sig till lärare i minoritetsspråken, för att bryta språkbytesprocessen och skapa möjlighet för revitalisering. Tyvärr brister utbildningskedjan i dag, vilket leder till problem för minoriteterna och minoritetsspråken. Sveriges regering har, trots Europarådets återkommande kritik, inte levererat en obruten och sammanhållen utbildningskedja från förskola till högskola i minoritetsspråk.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

27. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4 och avslår motionerna

2022/23:283 av Kadir Kasirga (S),

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5,

2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 12,

2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 27.

Ställningstagande

Modersmålsundervisningen fyller en betydande funktion för barnets språk- och kunskapsutveckling. Att få möjlighet att behärska sitt modersmål i både tal och skrift är ett sätt att stärka sin kulturella identitet genom att utveckla kunskaper om inte bara språket, utan även om kulturer och samhällen där modersmålet talas. Framtiden för många av de nationella minoritetsspråken som levande språk i Sverige är hotad och kräver insatser från samhällets sida. Att ge elever möjlighet att ta del av sitt minoritetsspråk eller modersmål är viktigt i arbetet med att stärka elevers språkutveckling och kunskapsinhämtning men också identitetsskapande. Skolan spelar här en viktig roll. Värdet av minoritetsspråk och modersmålsundervisning i skolan bör därför säkerställas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

28. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 och

avslår motionerna

2022/23:283 av Kadir Kasirga (S),

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5,

2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 och 12 samt

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 27.

Ställningstagande

För att ytterligare revitalisera och stärka minoritetsspråken i Sverige bör nya bestämmelser om undervisning i nationella minoritetsspråk införas för alla obligatoriska skolformer, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det är viktigt att minoritetsspråken garanteras ökad undervisningstid inom ramen för skoldagen. Sverige bör också utöka den tvåspråkiga undervisningen för samiska. Undervisningen måste införlivas i den ordinarie skoldagen för att

attrahera fler elever att läsa nationella minoritetsspråk. Skolan behöver erbjuda ett tillräckligt antal timmar för att eleverna ska ha möjlighet att tillägna sig det aktuella språket och kunna använda det vidare i studier och arbete.

Vidare bör nationellt minoritetsspråk införas som eget ämne i skolan. I likhet med det som Utredningen förbättrade möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk föreslår i sitt betänkande (SOU 2017:91) bör ämnet nationellt minoritetsspråk införas som ett eget ämne i skollagen, med cirka tre timmars undervisning per vecka under ordinarie skoltid. Genom en egen beteckning kan ämnets status stärkas. Det skulle också öka möjligheten att attrahera kompetenta språklärare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

29. Fritidshem, punkt 16 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S) och Aylin Fazelian (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 21–23 och avslår motionerna

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20,

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 13 och 14 samt

2022/23:1434 av Louise Thunström och Paula Holmqvist (båda S).

Ställningstagande

Fritidshemmen ska vara en självklar del av skoldagen för skolbarnen. Fritidshem av hög kvalitet har betydelse för barns utveckling. Genom att sätta leken i centrum kan fritidspedagogiken stärka elevernas kunskaper, samarbetsförmåga, självkänsla och sociala utveckling. Fritidshemmen har därmed potential att bidra till både högre kunskapsresultat och jämlika livschanser. Fritidshemmen behöver prioriteras högre av såväl huvudmän som staten när det gäller både resurser och utbildad personal.

Vi vill också att samverkan mellan fritidshemmen och föreningslivet utvecklas så att fler barn kan få ägna sig åt fritidsaktiviteter på eftermiddagarna. På fritids ska alla barn få ta del av idrotts- och kulturaktiviteter. Lärhjälp, idrottsträning och kultur- och musikskola inom ramen för fritidshemmets verksamhet skulle underlätta livspusslet för många familjer och ge

många elever samma stöd i skolarbetet och samma chans till en meningsfull fritid. Så skapar vi enligt vår mening ett tryggare Sverige.

Rätten att vistas på fritidshem behöver successivt utvidgas till att omfatta alla elever så att den inte blir beroende av vad elevernas föräldrar har för sysselsättning. Fritidshemmets potential att bidra till ökat lärande och jämlika uppväxtvillkor ska tas tillvara.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

30. Fritidshem, punkt 16 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20 och avslår motionerna

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 13 och 14,

2022/23:1434 av Louise Thunström och Paula Holmqvist (båda S) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 21–23.

Ställningstagande

Regeringen bör se till att det finns rekommendationer för gruppernas storlek och personaltätheten i fritidshemmen. Fritidshemmen är en del av en samlad skoldag för barnen och ska därför hålla lika hög kvalitet som skolan. Många barn börjar och slutar sin dag på fritidshemmet. Tyvärr vistas många av barnen i en torftig och osäker miljö eftersom grupperna är för stora och personalen får för att en meningsfull verksamhet ska kunna erbjudas. En satsning på ökad personaltäthet i fritidshemmen är helt nödvändig för att förbättra arbetsmiljön för både anställda och barn. Det skulle förbättra möjligheterna att bedriva en meningsfull verksamhet med hög pedagogisk kvalitet. I dag saknas dock riktmärken för hur stora grupper som är rimliga och hur mycket personal som bör finnas. I dag finns det rekommendationer för gruppernas storlek och personaltätheten i förskolan. Vi anser att sådana rekommendationer också bör finnas när det gäller fritidshemmen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

31. Fritidshem, punkt 16 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 13 och 14 samt avslår motionerna

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20,

2022/23:1434 av Louise Thunström och Paula Holmqvist (båda S) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 21–23.

Ställningstagande

För att fler barn ska få chans att hitta en idrott eller annan föreningsaktivitet som de tycker är rolig bör föreningslivet ges möjlighet att komma till skolan och fritidshemmen. Det skulle öppna möjligheter för barn som annars kanske inte fått chansen att testa nya aktiviteter eller att gå med i föreningslivet. Att barn får samlas runt intressen ger också möjlighet till ökad integration. Detta kan också stärka föreningslivet då nya medlemmar kan tillkomma.

Det är också viktigt att kommunerna lever upp till skollagen och barnkonventionen och erbjuder meningsfulla aktiviteter också när skolan är stängd på sommarlovet och under andra lov. Det händer att barn måste tillbringa delar av sommarlovet eller andra lov ensamma, utan tillsyn av någon vuxen och utan sällskap av andra barn. Särskilt sommarlovet är krångligt att planera utan resurser och nätverk, speciellt för ensamstående föräldrar. Det är för alla dessa barn som behovet av fritidshemsverksamhet och gratisaktiviteter som kan anordnas exempelvis i samverkan med föreningslivet på sommarlovet och andra lov är särskilt stort. Skollagen och barnkonventionen behöver följas och kommunerna behöver arbeta fram en långsiktig plan så att inget barn ska behöva vara ensamt på loven.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Särskilda yttranden

1. Särskilda ämnen och kunskapsområden, punkt 9 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om särskilda ämnen och kunskapsområden (res. 11) avvisas i den förberedande voteringen i kammaren avser vi att i huvudomröstningen stödja det alternativ som förordas av företrädarna för Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

2. Modersmål och minoritetsspråk, punkt 15 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om modersmål och minoritetsspråk (res. 25) avvisas i den förberedande voteringen i kammaren avser vi att i huvudomröstningen stödja det alternativ som förordas av företrädarna för Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:96 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undervisning i privatekonomi bör finnas som en del i grundutbildningen för svenska elever inom ramen för grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:167 av Mona Olin (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver tillsättas en utredning för att belysa omfattningen av elever som inte har gymnasiebehörighet i kärnämnen när de slutar grundskolan och om dessa har godkänts tidigare läsår och flyttats upp till nya årskurser trots bristande kunskaper och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elever måste uppnå varje årskurs mål i minst två av tre kärnämnen för att flyttas upp till nästa årskurs och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka medie- och informationskunnigheten och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga skolans demokratiuppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:235 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta fram nationella prov för särskolan för att ge samtliga barn rätten till en kvalitativt styrd undervisning och bedömning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:283 av Kadir Kasirga (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att säkra rätten till modersmålsundervisning för alla barn och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:378 av Anna Wallentheim (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förändra skrivningen i skollagen som ger rektorer rätt att neka partier och politiska ungdomsförbund att besöka skolor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förtydliga ungas rätt till föreningsfrihet i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör ta fram allmänna råd som förtydligar att elever har rätt till politisk organisering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:381 av Anna Wallentheim (S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa begreppet mobbning i skollagen för att komplettera begreppen kränkning och diskriminering för att förtydliga skolans ansvar och behovet av förebyggande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av utbildningspraktik för högstadiel elever och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av trafikteori i skolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en ökad undervisning med tillhörande praktik för elever i samhällsviktiga funktioner och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en ökad undervisning i respekt, vett och etikett samt sociala koder och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ökad verklighets- och djurnära pedagogik för svenska elever och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ökade kunskaper om arbetsrätt och arbetsmarknadens villkor på bästa sätt förs in i grundskolans utbildningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:496 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en strykning av att skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av en uppdatering av läroplanerna med tydliga texter om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:571 av Annette Rydell (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skolan ger elever kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag baserade på Läromedelsutredningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att ta fram rekommendationer för gruppernas storlek och personaltäthet i fritidshemmen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur undervisning i livskunskap och kunskap om psykisk ohälsa kan stärkas inom ramen för ämnet idrott och hälsa och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för föreningslivet att komma till skolor och fritidshem för att låta barn testa nya aktiviteter och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medverka till att kommunerna lever upp till skollagen och barnkonventionen och erbjuder meningsfulla aktiviteter också när skolan är stängd på sommarloven och under andra lov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa skolornas skyldighet gällande elever som allvarligt stör studieron eller

tryggheten för andra elever, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska vara skyldig att polisanmäla misstankar om att ett barn utsatts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa i skolan eller i koppling till skolmiljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förebygga och skydda unga från att utsättas för sexualbrott genom att förstärka sex- och samlevnadsundervisningen, stödet till unga med psykisk ohälsa och föräldrastödet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värderingsarbete i förskola och skola och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskapen kring våld och tvång i ungas nära relationer behöver öka och en eventuell negativ utveckling motverkas och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grund- och gymnasieskolor ska upprätta handlingsplaner mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en centralt samordnad granskning av läromedel till stöd för lärare, vars syfte är att granska läromedel efter deras kvalitet och i vilken mån de speglar läroplanen samt beaktar jämställdhetsaspekter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa värdet av minoritetsspråk och modersmålsundervisning i skolan och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur central rättning och sambedömning av prov kan göras så långt det är möjligt för att stärka likvärdig bedömning och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handlingsplaner mot hedersförtryck ska finnas i grund- och gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka hem- och konsumentkunskapen i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:911 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta förändrade betygsgränser för praktiska ämnen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:957 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vad regeringen bör beakta för att uppnå en jämställd utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:978 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur skolan kan bidra för att ytterligare öka kunskaperna om allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1007 av Mikael Eskilander m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka unga personers kunskaper om privatekonomi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD):

82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa enklare trafikutbildning i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete för en bättre skola bör överväga en uppdatering av läroplanen där modersmålsundervisning, de nationella minoritetsspråken undantagna, utmönstras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens arbete mot hedersrelaterat förtryck även ska omfatta ett förbud mot klädkontroll av förskolebarn och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde verka för att stärka det svenska språket i skolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde överväga att fastställa föräldrars ansvar

- för barnens uppfostran i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skriftliga ordningsomdömen fr.o.m. årskurs 1 och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete för en bättre skola bör överväga en uppdatering av läroplanen där modersmålsundervisning, de nationella minoritetsspråken undantagna, utmönstras och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att betyg bör bli obligatoriska fr.o.m. årskurs 4 och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att betyg ska ges i varje enskilt ämne i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa olovlig frånvaro i betyget och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde understryka vikten av den svenska kulturen och det svenska kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde beakta värdet av att skolan lär ut den djupa innebörden av demokrati och respekt för andras åsikter samt stimulerar till kritiskt och självständigt tänkande och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde beakta värdet av att skolan ska vara partipolitiskt neutral och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1071 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för mer privatekonomi i alla skolformer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1191 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över bestämmelserna kring att bjuda in politiska partier till skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra programmering till ett eget obligatoriskt ämne i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1214 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en nivå på minsta garanterade undervisningstid i modersmålsämnet där minoritetsspråken ingår i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över utbildningskedjorna för alla nationella minoriteters språk och kultur inom lärosätena i syfte att de ska vara sammanhängande och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att alla flickor från årskurs 7 ska erbjudas feministiskt självförsvar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskap om allemansrätten ska återinföras i skolans styrdokument och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör få ett tydligt ansvar för det nationella målet ”Ett rikt friluftsliv i skolan” och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att elevernas rätt till bemannade skolbibliotek stärks och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1258 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om miljö, hållbarhet och biologisk mångfald i förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasium m.fl. skolformer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla barn och elever ska ha tillgång till Sveriges natur och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara friluftslivet som en pedagogisk resurs i alla skolformer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att allemansrätten lärs ut genom att tillämpa den i praktiken i lärandet om hållbarhet, natur och friluftsliv och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1351 av Sofie Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att låta Sveriges lokala språk och dialekter uppmärksammas mer i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1434 av Louise Thunström och Paula Holmqvist (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att höja ambitionsnivån på fritidshemmen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1449 av Mattias Jonsson och Adnan Dibrani (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp skolans arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt överväga förtydliganden av skolans ansvar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1466 av Amanda Lind m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om bemannade skolbibliotek och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1474 av Amanda Lind m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökade möjligheter till minoritetsspråk för alla de obligatoriska skolformerna, för gymnasieskolan och för gymnasiesärskolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa nationellt minoritetsspråk som eget ämne i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1475 av Petter Löberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket kring konfessionella inslag i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1561 av Ingela Nylund Watz och Denis Begic (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att undervisa om folkmordet seyfo 1915 och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1575 av Ingemar Kihlström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ytterligare klargörande direktiv under riksdagsåret 2022/23 för att möjliggöra skolavslutningar och firanden av årets traditionella högtider med konfessionella inslag i kyrkolokaler och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C):

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värderingsarbete i förskola och i skola och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grund- och gymnasieskolor ska upprätta handlingsplaner mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1736 av Christian Carlsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om att rektors huvudansvar för att upprätthålla trygghet och studiero bör skrivas in i skollagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förväntansdokument mellan skola, elever och föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ordningsomdömen i svenska skolor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konsekvenstrappor och att en statlig utredning bör tillsättas för att utöka skolans möjlighet till disciplinära åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektor lättare ska kunna stänga av och flytta elever till andra skolor samt om att en elev som har omplacerats behövs kunna flyttas för längre tid än idag, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1818 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så snart som möjligt införa digitala nationella prov som rättas centralt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1856 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för skolan att i större utsträckning undervisa i praktiska kunskaper och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att djurrättsextremister bör hindras från att föreläsa i skolor och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1991 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka möjligheten för politiska ungdomsförbund att möta gymnasieungdomar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1995 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att modernisera hem- och konsumentkunskapen i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2005 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över lagar och regler i syfte att ge skolpersonal tydligare möjligheter och skyldigheter att ingripa vid ordningsstörande beteende i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över lagar och regler så att elever kan bli avstängda snabbare än i dag från skolan när de stör ordningen på skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att i skollagen tydligare reglera elevernas ansvar för trygghet och studiero i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2009 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ordningsomdömen i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2078 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att arbeta fram digitala nationella prov för grundskolan för en tidseffektiv och säker rättning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2081 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa tidig obligatorisk simundervisning i samband med idrottsundervisningen i grundskolan för att rädda liv och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla barn ska ha tillgång till Sveriges natur och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara friluftslivet som en pedagogisk resurs i alla skolformer och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att ansvara för det nationella målet "Ett rikt friluftsliv i skolan" och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2098 av Amanda Lind m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP):

56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om naturen genom att satsa på forskning, artkunskap i skolan och förskolan, naturskolor och utomhuspedagogik och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa och värna elevernas inflytande i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fritidshemmen behöver prioriteras både när det gäller resurser och utbildad personal och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samverkan mellan fritidshem och föreningsliv så att fler barn kan få ägna sig åt fritidsaktiviteter på eftermiddagarna och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätten till fritidshem succesivt behöver utvidgas till att omfatta alla elever och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta ta steg för central rättning av nationella prov för att öka likvärdigheten

- och rättssäkerheten i betygsättningen men också minska lärarnas administrativa börda och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att genomföra fler läsfrämjande insatser och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra förslag för att säkerställa en god och likvärdig tillgång till läromedel av hög kvalitet på alla skolor och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka modersmålsundervisningen och den nationella minoritetsspråkundervisningen och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förverkliga Läromedelsutredningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka likvärdigheten i tillgången på ändamålsenliga skolbibliotek och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2220 av Eric Palmqvist (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk totalförsvarskunskap i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa påbyggnadsutbildning i totalförsvarskunskap i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt berörda myndigheter att utreda hur totalförsvarskunskap ska utformas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2248 av Runar Filper (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan införa dialektundervisning genom elevens eller skolans val på skolschemat och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2249 av Runar Filper (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa morgonsamling i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2271 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att tillåta och välkomna skolavslutningar i kyrkan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge alla barn tillgång till genuspedagogik och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pojkar och flickor ska mötas med samma höga förväntningar i skolan och erbjudas samma möjligheter att utvecklas och lyckas i sina studier och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genuspedagogik och normkritik i förskola och skola och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik och tillkännager detta för regeringen och tillkännager detta för regeringen.